

INSTITUT SUPERIOR DE CIÈNCIES RELIGIOSES
SANT FRUCTUÓS
ARQUEBISBAT DE TARRAGONA

MOSSÈN HIGINI ANGLÈS,
HOME D'ESGLÉSIA I MUSICÒLEG

Joaquim Garrigosa i Massana
Doctor en Musicologia
(Ateneu Universitari Sant Pacià)

Lliçó inaugural

CURS
2024/2025

INSTITUT SUPERIOR DE CIÈNCIES RELIGIOSES
SANT FRUCTUÓS
ARQUEBISBAT DE TARRAGONA

MOSSÈN HIGINI ANGLÈS,
HOME D'ESGLÉSIA I MUSICÒLEG

Joaquim Garrigosa i Massana
Doctor en Musicologia
(Ateneu Universitari Sant Pacià)

Lliçó inaugural

CURS
2024/2025

Edita:

Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós
Arquebisbat de Tarragona

Impressió:

Impremta Torrell, SAU

Dipòsit legal:

T-1008-2024

SUMARI

TAULA DE CONTINGUT

1. UNA VIDA AL SERVEI DE LA MÚSICA

- 1.1 PRIMERS ANYS. ESTUDIS AL SEMINARI DE TARRAGONA
- 1.2 L'ESTUDI APROFUNDIT DE LA MÚSICA A BARCELONA. LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA
- 1.3 LA RECERCA DE MÚSICA TRADICIONAL. L'OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA
- 1.4 ESTUDIS A ALEMANYA. EL MESTRE FRIEDRICH LUDWIG
- 1.5 TORNADA A BARCELONA
- 1.6 PROFESSOR DE RELIGIÓ A L'ESCOLA MONTESSORI I A LA MÚTUA ESCOLAR BLANQUERNA
- 1.7 LA GUERRA CIVIL. EXILI A ALEMANYA
- 1.8 RETORN A BARCELONA: LA BIBLIOTECA CENTRAL I L'INSTITUTO ESPAÑOL DE MUSICOLOGÍA
- 1.9 DESTÍ ROMA: PRESIDENT-DIRECTOR DEL PONTIFICIO ISTITUTO DI MUSICA SACRA (PIMS)
 - 1.9.1 *Etapa de recerca intensa i fecunda*
 - 1.9.2 *La tasca al Pontificio Istituto di Musica Sacra*

2. ALGUNS ASPECTES ENTORN DE LA PERSONA

- 2.1 L'HOMME D'ESGLÉSIA
- 2.2 ENTORN DE LA SEVA MANERA DE TREBALLAR

3. A MANERA D'EPÍLEG

4. BIBLIOGRAFIA

Higini Anglès ha estat una de les personalitats més rellevants de la musicologia del segle XX a Catalunya, a Espanya i arreu del món.

Les disciplines referents a la investigació musical i la ciència musicològica van veure la llum durant la segona meitat del segle XIX a Alemanya, que en va esdevenir capdavantera en el plantejament científic, en una època en què els monjos de Solesmes anaven orientant les investigacions del Cant Gregorià cap a una recerca més consistent sobre l'antiga litúrgia i els manuscrits primigenis. En aquest ambient Higini Anglès va ser un dels protagonistes de la consolidació d'allò que anomenem Musicologia històrica, és a dir, la branca de la musicologia que treballa per facilitar a la societat el coneixement científic de les etapes de la història de la música anterior, procurant les eines perquè els músics puguin dur a terme interpretacions musicals amb el millor coneixement i la màxima garantia de proximitat estètica a l'època en què va ser creada.

Passats cinquanta anys de la seva mort diverses institucions catalanes i d'arreu s'han proposat recordar la figura de l'insigne musicòleg i eclesiàstic, referent d'una manera de treballar intensa, profunda i d'una solvència contrastada malgrat els anys que han passat des dels seus estudis i publicacions.

És interessant constatar la força de la seva personalitat en la multiplicitat d'aspectes que va abastar, tant en l'aspecte humà com en la vivència d'home d'Església, però sobretot en la gestió de recerques científiques d'èpoques i àmbits molt diversos.

Personalment no vaig poder comptar amb el mestratge d'Higini Anglès, però afortunadament, durant la meua formació i el posterior desenvolupament com a investigador he pogut tractar persones que en varen ser amics o deixebles. A tots ells he d'agrair que me'n trasllessin l'admiració i el testimoni d'algunes vivències. De fet, la seva obra *La música a Catalunya fins al segle XIII*, va ser el principal estímul per la meua dedicació a la investigació entorn de la música medieval a Catalunya.

Endinsem-nos, doncs, en la figura de la persona i vegem tot allò en què ha esdevingut referent d'humanitat, de saviesa i d'estimació envers la música.

1. UNA VIDA AL SERVEI DE LA MÚSICA¹

1.1 PRIMERS ANYS. ESTUDIS AL SEMINARI DE TARRAGONA

Higini Anglès va néixer a Maspujols el primer dia de l'any de 1888, en una família molt religiosa, dedicada al conreu del camp. Higini era el petit de sis germans, dels quals cinc varen esdevenir religiosos. El 1899 va entrar al Seminari Diocesà de Tarragona on hi estudià fins el 1912, en ser ordenat sacerdot. En aquesta etapa ja va mostrar unes qualitats molt grans per a l'estudi, que es varen reflectir en les qualificacions que va obtenir, que probablement haurien pogut ser encara més elevades si no se li hagués despertat un gran interès per l'estudi de la música que, pel que sembla, alguns dels seu professors no veien amb bons ulls.

Per entendre millor l'ambient intel·lectual de què va participar durant els anys d'estada al seminari, és interessant assenyalar que entre els seus companys d'estudis trobem futures personalitats com el polític i escriptor Ventura Gassol, el poeta i periodista Lluís Bertran i Pijoan, el periodista i escriptor Àngel Marquès i el professor de llatí i grec i escriptor Àngel Grau.

Aquesta etapa del seminari coincideix amb la publicació, el 1903, del *Motu Proprio* del papa Pius X en què estableix les directrius per a la reforma de la música a l'església. Amb només 15 anys, però envoltat de l'ambient litúrgic del seminari, Anglès degué copsar la importància d'unes propostes que intentaven ressituat el paper de la música a l'església amb l'exclusió de la música de caràcter teatral i l'impuls del Cant Gregorià i de la música polifònica del Renaixement.

Mossèn Anglès va descobrir en aquesta època la bellesa del Cant Gregorià a la mateixa seu tarragonina i també a través de les seves anades a Montserrat, on tenia dos germans monjos, i on va fer amistat amb el pare Gregori Maria Sunyol, l'il·lustre gregorianista, i amb el pare Anselm Ferrer, director de l'Escolania de Montserrat.

¹ Moltes de les dades d'aquest apartat s'han extret de les publicacions següents: Josep M. LLORENS, «Semblança de Mn. Higini Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et Studio), *Hygini Anglés. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XIX-XXXIX, Jordi DOLÇ, *Higini Anglès (1888-1969). Prevere de Maspujols (Baix Camp). Musicòleg*, Tarragona: El Mèdol 1988 i Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑOÀ (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, V: *De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 139-146.

Paral·lelament a l'àmbit de la música religiosa, Higini Anglès va viure l'interès d'aquells anys per la cançó tradicional, cosa que el va dur a recollir moltes cançons a les comarques del seu entorn, de què parlem més endavant.

1.2 L'ESTUDI APROFUNDIT DE LA MÚSICA A BARCELONA. LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA

El 1912, any de la seva ordenació sacerdotal, es produí un dels fets que va marcar la vida d'Higini Anglès. Havent predicat a Ulldecona, es va traslladar a Alcanar, on Mn. Froilan Beltran li va presentar a Felip Pedrell, que el va acceptar com a alumne. Però això suposava marxar a Barcelona i Higini Anglès, com a sacerdot, havia de complir amb la vida eclesiàstica a alguna parròquia de la demarcació de Tarragona. La intervenció de Carles Cardó, aleshores professor al seminari de la ciutat, coneixedor de la proposta de Pedrell, va ser providencial; per l'amistat que l'unia a l'aleshores vicari capítular de Tarragona Francesc Vidal i Barraquer, va aconseguir convèncer-lo de la necessitat de facilitar la marxada d'Anglès a Barcelona per fer els estudis musicals amb profunditat. Això va suposar una renúncia important per a Vidal i Barraquer, que sembla que comptava amb Higini Anglès per a la responsabilitat màxima al capdavant de la música a l'arquebisbat de Tarragona. Cal precisar, no obstant això, que la preocupació cultural i formativa de Vidal i Barraquer era important i que el cas d'Anglès no va ser l'únic, ja que molts clergues en qui veia possibilitats de creixement intel·lectual varen ser enviats als millors centres europeus per aprofundir en la seva formació. La relació entre Anglès i Vidal i Barraquer es va mantenir al llarg de la vida del cardenal; tenim constància, per exemple, que l'abril de 1932 Anglès li adreçà un escrit comentant-li algunes dificultats que tenia per obtenir unes reproduccions fotogràfiques d'un còdex musical de la catedral de Segòvia² i que Vidal i Barraquer hi va intervenir.³

En arribar a Barcelona va compartir pis amb Mn. Manuel Trens, arqueòleg, historiador de l'art i creador dels Amics de l'Art Litúrgic, i amb Mn. Lluís

² Segons comenta Sempronio al Diari de Barcelona, Anglès li va comentar: «Aquell canonge de Segovia, que l'any 1922 es negava a obrir-me l'arxiu de la Catedral... Quan el contingut d'aquest arxiu l'estimava jo més, molt més que ell!». SEMPRONIO, «Mosén Anglés tuvo carta del Papa», *Diari de Barcelona*, 6 de gener de 1962, p. 4.

³ *Arxiu Vidal i Barraquer. Església i estat durant la Segona República espanyola 1931-1936*, II. Miquel BATLLORI i Víctor Manuel ARBELOA (eds.), Publicacions de l'Abadia de Montserrat 1971 p. 659, n. 11.

Carreras, escriptor, periodista i un dels organitzadors del Congrés Litúrgic de Montserrat de 1915.

Conscient de l'objectiu de formar-se amb profunditat en tots els aspectes de la música eclesial per servir millor la litúrgia a partir de la renovació proposada per Pius X al *Motu Proprio* «*Tra le sollecitudini*», es posà en contacte amb els millors professors del moment a Barcelona. A més de Felip Pedrell, va tenir mestres com Josep Maria Cogul—organista de Santa Maria del Mar—, Vicenç Maria de Gibert —organista de Nostra Senyora de Pompeia—, Josep Barberà —professor d'harmonia i composició al Conservatori del Liceu— i Gregori Maria Sunyol —paleògraf musical i gregorianista—.

Ben aviat va descobrir que el seu camí no era ni la composició musical ni la interpretació amb l'orgue. Se sentia molt atret pel Cant Gregorià que havia practicat a Tarragona i conegut a fons a través del contacte amb Montserrat i el pare Sunyol i també amb el pare felipó Agustí Mas. El 1916 va fundar a la parròquia de Santa Madrona de Barcelona una *Schola Cantorum* que va ser una de les més ben considerades d'aquella època i que dirigí fins que en 1947 va ser nomenat director del Pontificio Istituto di Musica Sacra de Roma. L'any 1915 va formar part del grup fundador de l'Associació Gregorianista que va treballar en la difusió i formació del Cant Gregorià i de la qual va ser professor. Entre els companys de l'associació hi havia Mn. Francesc P. Baldelló i Mn. Antoni Batlle, tots sota la direcció del pare Gregori Sunyol. Ja al 1916, des de l'associació es va realitzar un Curs superior de Cant Gregorià on, entre els alumnes, hi trobem el director coral Lluís Millet, l'arquitecte Antoni Gaudí, l'advocat Jeroni Moragas Rodés, el folklorista Aureli Capmany, l'organista Josep Maria Cogul, Mn. Antoni Batlle i altres conreadors del Cant Gregorià en aquell moment de transformacions litúrgiques (Fig. 4).

L'aprenentatge amb el mestre Pedrell avançava i aviat veié en el jove Anglès la figura del seu successor en l'àmbit de la investigació musicològica, disciplina molt incipient en aquell temps. A finals de 1917 Felip Pedrell va prendre la decisió de deixar el seu arxiu musical a la Biblioteca de Catalunya, fundada el 1907 com a Biblioteca de l'Institut d'Estudis Catalans. Amb la donació d'aquest importantíssim fons es va proposar la creació de la Secció de Música de la Biblioteca per tal de facilitar els mitjans adequats als estudiosos de la música i de la musicologia. Es volia que el president de la secció fos el mateix Pedrell, que declinà atesa la seva edat. Aleshores Jordi Rubió, director de la Biblioteca, va fer la proposta de la direcció de la secció a Higiní Anglès que aleshores era

un jove sacerdot de 29 anys.⁴ En realitat, però, a nivell administratiu Anglès va ser contractat com a bibliotecari de manera interina amb contractes de curta durada, i no va ser fins el 1938 en què consta oficialment com a cap del Departament de Música amb Robert Gerhard com a bibliotecari de la Secció de Música Moderna.⁵

Sota el seu mandat, la Biblioteca de Catalunya va esdevenir un dels centres més importants de conservació de manuscrits i impresos musicals, i també de reproduccions fotogràfiques i microfilms de la documentació musical més diversa de Catalunya i d'arreu del món, sense oblidar tampoc l'immens fons bibliogràfic i de catàlegs que des d'aquells anys han facilitat la consulta i el treball dels investigadors vinguts d'arreu.

Va ser també des d'aquest càrrec que Mn. Higini Anglès va iniciar la seva tasca d'investigador i de recerca de manuscrits arreu de la península Ibèrica i d'Europa. És també en aquest temps que inicia algunes publicacions de caire musicològic en el seu estil més característic amb una obra sobre el compositor Joan Brudieu que va fer en col·laboració amb el metre Pedrell.⁶

1.3 LA RECERCA DE MÚSICA TRADICIONAL. L'OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA

L'interès pel coneixement de la música tradicional arrenca de l'etapa de la Renaixença i es manifesta amb l'expectació que van desvetllar publicacions com les *Cançons de la terra* de Francesc Pelagi Briz,⁷ la segona edició del *Romancerillo catalán* de Manuel Milà i Fontanals, el 1882, amb un apèndix de 46 melodies,⁸ el

⁴ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑOÀ (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, V: *De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 139.

⁵ Vegeu l'interessant article de Joana Crespi sobre la tasca d'Higini Anglès a la Biblioteca de Catalunya, Joana CRESPI, «El treball d'Higini Anglès al capdavant de la Secció de Música de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya», *Revista Musical Catalana* 197 (Març 2001) p. 37.

⁶ Felip PEDRELL – Higini ANGLÈS, *Els Madrigals i la Missa de difunts d'En Brudieu*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans 1921.

⁷ Francesc Pelagi BRIZ, *Cançons de la terra*. Barcelona: Llibreria Àlvar Verdaguer, 5 volums, 1866-1877. Alguns disponibles a través de la plataforma Google Llibres.

⁸ Manuel MILÀ Y FONTANALS, *Romancerillo catalán. Canciones tradicionales*, Barcelona: Llibreria Àlvar Verdaguer 1882.

Disponible a: <<https://books.google.es/books?id=ZW0nAAAAMAAJ&printsec=front-cover&hl=es#v=onepage&q&f=false>> [Consulta: 10 setembre 2024] (cal indicar que al web algunes pàgines de les cançons no estan ordenades correctament).

Romancer Popular de la terra catalana de Marià Aguiló⁹ o el *Cançoner Popular* d'Aureli Capmany editat en fulls solts entre 1901 i 1913.¹⁰ Molts músics i literats van dedicar llargues jornades a recollir cançons arreu de Catalunya, tasca que el 1922 va acabar concretant-se en l'Obra del Cançoner Popular.

Així, doncs, ja als anys d'estudi al seminari i conjuntament amb el company d'estudis Àngel Grau, vers el 1904, Higiní Anglès va iniciar l'exploració de la comarca del Camp de Tarragona a la recerca de cançons de manera similar a com es feia a moltes altres comarques.¹¹ Aquestes primeres recerques, inicialment molt circumscrites a cançons de caire religiós, acabaran constituint algunes de les seves primeres publicacions.¹²

Cal precisar que, fruit dels primers contactes amb el mestre Felip Pedrell, aquest inclou unes melodies recollides per Higiní Anglès a la publicació del *Cancionero Musical Popular Español*¹³ i, en comentar la persona que les ha recollit deixa de manifest l'admiració envers monsenyor Higiní:

Las dos canciones de *llaurar* y de *batre* que se insertan en los dos últimos números de esta *Ejemplificación* se han recogido en dos localidades de la provincia tarraconense por el joven sacerdote don Higinio Anglés, *folklorista* muy despierto y bien informado que en reciente excursión ha hallado una documentación sorprendente, inesperada para los que decretan *urbi et orbi* que ya no hay *folklore*, porque así se lo aconseja la infecunda pereza.¹⁴

El mateix Higiní Anglès, en una publicació de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, explica que el 1921 —just abans de la creació de la institució

⁹ Marià AGUILÓ, *Romancer popular de la terra catalana. Cançons feudals cavalleresques*. Barcelona: Llibreria Àlvar Verdager 1893. No duu notació musical.

Disponible a: <https://books.google.es/books?id=G1QTAAAAQAAJ&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [Consulta: 15 setembre 2024].

¹⁰ Reeditat en edició facsímil que aplegava tots els fulls a Aureli CAPMANY, *Cançoner popular*, Barcelona: Ketres Editora 1980.

¹¹ Josep CRIVILLÉ, «Letnomusicologia en l'obra d'Higiní Anglès», *Recerca Musicològica* IX-X (1989-1990) 195-205. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42773/51629>> [Consulta: 16 setembre 2024].

¹² Higiní ANGLÈS, «Melodies populars religioses», *Vida cristiana* 8, Barcelona 1920-21 (diversos articles) i Higiní ANGLÈS, *Recull de cançons populars de la comarca del Camp*, Reus: Centre de Lectura 1926.

¹³ Felip PEDRELL, *Cancionero Musical Popular Español*, Valls: E. Castells 1918.

¹⁴ *Ibíd.*, vol. II, p. 69.

del Cançoner— havia fet una exploració que descriu com a «folklòrica i etnogràfica» juntament amb Josep M. Batista i Roca i el seu antic company d'estudis al seminari Ventura Gassol tot seguint poble a poble la Vall d'Àneu, la Vall Ferrera, les Valls d'Andorra, l'Alt Urgell i Solsona.¹⁵

La recerca de cançons duta a terme el 1922 conjuntament amb Pere Bohigas a les comarques del Solsonès (1 de juliol a 7 d'agost) i del Berguedà (20 de setembre a 4 d'octubre) és molt interessant. La redacció corresponent a la missió del Solsonès és del mateix Higiní Anglès mentre que la del Berguedà és d'en Pere Bohigas. Cal precisar que la campanya del Solsonès es va veure interrompuda abans de la seva finalització pel retorn sobtat d'Higiní Anglès a Barcelona. L'agreujament de l'estat de Felip Pedrell va fer que Higiní Anglès volgués estar al costat del mestre en el moment de la seva mort, que s'esdevingué el 19 d'agost de 1922.¹⁶

Les descripcions que fan els participants a la recerca són molt interessants i deixen constància de detalls ben curiosos, com el fet que anaven equipats amb motxilla, bastó, màquina de fotografiar i fonògraf per fer els enregistraments.¹⁷ A vegades Anglès gaudeix en descriure l'ambient que envolta la jornada:

Dia 13. Es de bon matí; les cinc no són pas tocadés. A baix al carrer ens esperen els tres cavalls mudats com de festa de muntanya. L'excursió que hem de fer és grossa i necessitem guiatge i cavalleria. En Bohigas no ha muntat mai a cavall: jo, de quan era jove, que tot cercant el *Comte l'Arnau* per les muntanyes de Prades i el Montsant, hi sabia córrer talment com un esperitat. En Bohigas, entendrit, examina la figura dels tres animals, els quals, si fa o no fa, passen dels vint; les dents llargues, el cap cot i les potes tortes prou ho palesen. Muntats a cavall nosaltres i el guia, eixim fora de poblat i en ésser a la carretera les cavalleries ens han conegut, i no ens volen córrer: per fi, el cavall d'En Bohigas, per renom el *mansíssim anyell* s'engresca i ens teniu aferrats a la brida per no caure. Els incidents són a desdir; com que la

¹⁵ Higiní ANGLÈS, «Memòria de la missió de recerca de cançons i músiques populars realitzada per Mn. Higiní Anglès i en Pere Bohigas», en *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials*, Volum I, Fascicle II, Barcelona: Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera 1928, p. 181.

¹⁶ Francesc BONASTRE, *Felipe Pedrell. Acotaciones a una idea*, Tarragona: Caixa d'Estalvis de Tarragona 1977, p. 90.

¹⁷ Higiní ANGLÈS, «Memòria de la missió de recerca de cançons i músiques populars realitzada per Mn. Higiní Anglès i en Pere Bohigas», en *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials*, Volum I, Fascicle II, Barcelona: Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera 1928, p. 183.

gana no els deix córrer molt, arreu se'ns aturen i mengen aquell herbam que fan llàstima.¹⁸

O, atesa la seva condició sacerdotal i la mentalitat de l'època de les recerques, fa algunes observacions curioses quant a alguna cantaire:

Fosquíssim i confiant-nos a Déu provinent, arribàrem a Sant Llei [sic]. L'hostal no existia; precisament el feien nou. Tanmateix eixia la "Santlleïna" filla de la vella Dolors, no tan maca com ens havien ponderat.¹⁹

Hi trobem també algunes consideracions de caràcter moral en què deixa entreveure situacions de disbauxa i entreteniment poc adient als interessos dels cercadors de cançons, però que per l'interès antropològic ajuden a il·lustrar la vida de muntanya en aquells temps:

En ésser ben de nit, amb desconhort punyent, podem contemplar una escena bàquica allà dins com una barraca. Això ens diu prou com les cançons van a la posta, fins en llocs talment de muntanya. Són els joves i noies d'aquelles cases asseguts per terra en una entrada que els fa de taverna; al mig, veiem una llum que espatega [sic] i fa molt poca claror; un porró de vi amb un broc obert com cànir, va passant de l'un a l'altre; joves i vells canten, amb veus mig barbres i rogallloses, cançons escandaloses i de pregon mal gust. Algunes d'elles, en castellà, les aprengueren essent soldats. aquesta escena ens pinta al viu allò que ens deia la "santlleïna": – de cançons en sé moltes més, però són molt escandaloses, – sinònim de verdes. En veure'ns els cantaires, no paren de cantar sinó per dir-nos amb menyspreu: – aquelles cançons que vostès suara apuntaven, ja no les volem; per beure i cridar a les vetlles de festa i a les diades majors, han d'ésser com aquestes que senten ara. – I així seguien fins qui sap l'hora. En venir el diumenge, poc oïen missa; fins a migdia treballaven com durant la setmana.²⁰

I també deixen constància de la mena de vida rústega que porten determinades persones a qui demanen que els cantin cançons. Són observacions de gran valor antropològic:

¹⁸ *Ibíd.*, 188.

¹⁹ *Ibíd.*, 193.

²⁰ *Ibíd.*, 194.

El "Diable", d'altre nom el "Negrilla", és un carboner que fa vida dins el bosc des de fa una pila d'anys. Es petitó i d'ulls vivíssims; els cabells i la barba són ja blancs; es veu que a les seves mans i cara no hi arriba l'aigua; el cabell de carboner li baixa de banda a banda. La seva casa consisteix en una barraca feta de cabirons de pi clavats a la part nord i alçant-se vers migdia on hi ha l'obertura; per porta, hi ha un parell de feixines de ramatge dels pins. A dins té una saca amb patates, pa i cebes. Dorm ajaçant-se a terra mateix, damunt un xic de brossa. També nosaltres entrem dins, i, asseguts a terra, ens convida a beure vi. D'aigua no en gasta; per vas té una cassola d'argila; davant nostre l'omple de vi i se la beu d'una tirada. Beu sempre el vi abeurant-se a la cassola, per tal, diu, de xuclar mellor [sic] la bravada. Cosa que, diu, no puc assaborir bevent com les persones.»²¹

En arribar a un poble, a qui primer anaven a trobar era al rector. En arribar a Tuixén el rector li fa avinent a Mn. Higini Anglès el disgust per la tasca que està duent a terme tot i la seva condició eclesiàstica. Mn. Higini, amb tot, descriu la situació:

Com de costum, la primera visita, just arribats a Tuxent [sic], la fèiem al senyor Rector. Aquest, carlí antic i ara integrista a desdir, es prenia a mal la nostra vinguda a Tuxent, el poble de *cipayos*²² durant les guerres civils. Humilment li parlàvem del per què de la nostra vinguda. Ell, però, no volia quasi escoltar-nos i fins es pot dir que ens malparlava. Trobava malament que un capellà recollís cançons en compte de predicar coses santes. Mig confusos, li pregàrem que ens perdonés i ens acomiadàvem com mellor [sic] sabíem.²³

L'observació de la vida de la gent durant la missió de recerca de les cançons ens deixa entreveure la talla humana de Mn. Anglès i la seva visió avançada i molt oberta de la societat. En aquest cas volem referir allò que constata de la situació de la dona en aquella època. Vegem-ne un exemple i com jutja la situació de la dona de muntanya en aquells temps:

²¹ *Ibíd.*, 196.

²² Castellanisme del terme «sipai» que es refereix als soldats voluntaris de tropes liberals que lluitaven contra les forces carlines i per extensió, tot aquell que serveix a forces estrangeres en contra de les del propi país.

²³ *Ibíd.*, 205.

Els costums d'aquestes cases grans, són de fe profunda i pràctica molt cristiana; el cas, però, del tractament que s'hi dona a la dona és més vergonyós per tractar-se de la dona catalana.

Les cançons de "Puigpinós" son en gran nombre i havem de fer-hi dues nits.

Les bones noies ens conten llur condició, la més inconsiderada, ja que es pot dir que la dona és tinguda com en temps d'esclavatge. Ella, demés de fer el menjar, tenir cura del vestir i altres deures de la casa, ha de donar menjar als porcs, als conills, a l'aviram, a les burres, a les ovelles en grans ramades; ella arreplega herba i també la llenya per cremar, i ajuda a la sega i al batre dins les eres; i, si plou, mentre els mossos dormen, surt per prats i muntanyes a fer herba. I com si això no fos res, ens deien: – Encara no podem menjar a taula. – Amb ferida punyent, afegien encara: – Abans les dones érem els nius de cançons; ara, però, els cants se'ns acaben. Si així ens donem compte que sofrim els plors de la casa, i així treballem més que mosso de soldada, com volem que continuem aquells cants de l'antigalla ?...

Aquesta raó és per a nosaltres la més forta per a témer la pèrdua de la cançó nostra. Les dones de muntanya han perdut, si més no, la vida reposada; avui el viure és un altre, fins en l'alta muntanya i en la Ribera Salada.²⁴

Constatació que volem completar amb la que descriu Pere Bohigas, el seu company d'expedició, unes setmanes més tard a Castellar de n'Hug (Berguedà). En donem la referència ja que també fou viscuda per Anglès:

També treballàrem força amb la Cecília Vilalta, la qual, abonant-li el jornal, estigué del tot per nosaltres. És una pobra dona que per estalviar les bastonades del marit, alcohòlic i jugador, ha d'anar al bosc a fer feixos de llenya que després ven per les cases.²⁵

Cal destacar també que el 1923 Anglès fou guardonat per l'Obra del Cançoner amb motiu de les seves recerques en què havia recollit entorn de 3.000 melodies.²⁶ En aquells moments inicials de la institució va ser incorporat a la Comissió directora de l'Obra del Cançoner on hi havia també personalitats

²⁴ *Ibíd.*, 224.

²⁵ *Ibíd.*, 243.

²⁶ Xosé AVIÑO, *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, IV: Del Modernisme a la Guerra Civil*, Barcelona: Edicions 62 1999, p. 165.

com Tomàs Carreras i Artau, Josep Maria Batista i Roca, Agustí Duran i Sanpere o Jaume Massó i Torrents.²⁷

La recerca entorn de la cançó tradicional va ser un tema recurrent en la vida d'investigació del nostre musicòleg de manera que, periòdicament, anem trobant estudis i articles especialitzats en què hi fa referència, ja sigui per referir-se a la influència de la música tradicional en la música culta al llarg de la història, com la relació de les melodies populars amb les tonades del Cant Gregorià, amb les seqüències medievals litúrgiques o amb la lírica medieval. Ell mateix destacava el gran valor que aquest coneixement de l'etnologia musical havia suposat per a les seves investigacions posteriors entorn de la música medieval.²⁸ Higiní Anglès va tenir present aquestes primeres recerques al llarg de la seva vida d'investigador i fins i tot en articles en què es referia a la música litúrgica.

1.4 ESTUDIS A ALEMANYA. EL MESTRE FRIEDRICH LUDWIG

La Mancomunitat de Catalunya concedia beques d'estudis a aquelles persones que mostraven més talent i possibilitats de desenvolupament intel·lectual com a reflex de la recerca de l'excel·lència en els estudis i la formació. L'any 1923 Higiní Anglès fou seleccionat per a aquestes beques i va poder anar a Alemanya a ampliar els estudis musicals i musicològics durant dos cursos.

El primer curs el va fer a Friburg de Brisgòvia on estudià orgue i bibliografia musical amb el professor Wilibald Gurlitt, aleshores lector a la universitat. El segon curs va ser el de la seva immersió en la musicologia, especialment la de temàtica d'època medieval. Va ser a la universitat de Göttingen amb el professor Friedrich Ludwig, un dels creadors de la musicologia moderna, amb qui va treballar entorn del Cant Gregorià, la paleografia musical medieval i els repertoris vocals dels segles XI al XV. En Ludwig, Anglès hi va trobar el seu segon gran mentor després de Pedrell i certament la seva projecció futura va ser en gran part deguda a aquest mestre de Göttingen que també ho havia estat

²⁷ *Ibíd.*, p. 166.

²⁸ Josep CRIVILLÉ, «L'etnomusicologia en l'obra d'Higiní Anglès» *Recerca Musicològica* IX-X (1989-1990) p. 196 i 197, nota 5. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42773/51629>> [Consulta: 16 setembre 2024].

d'alguns dels grans musicòlegs del segle xx com Friedrich Gennrich, Heinrich Bessler o Heinrich Husmann.²⁹

Durant la seva estada a Alemanya va aprofitar per fer recerca d'antics manuscrits hispànics a les biblioteques de París, Brussel·les, Viena, Berlín, Múnic, etc., i va participar a alguns congressos de musicologia on va aprofitar per publicar alguns dels seus primers articles musicològics (a destacar que la publicació de l'article del congrés de l'Haia, la va fer en català).³⁰

1.5 TORNADA A BARCELONA

Establert a Barcelona de nou, va continuar amb el càrrec a la secció de música de la Biblioteca de Catalunya. El 1927 fou nomenat professor d'Història de la música al Conservatori del Liceu i més tard, el 1933, professor de la Secció d'Història de la Música de la Universitat de Barcelona amb la intenció de constituir els estudis universitaris de musicologia segons el model alemany; però l'inici de la guerra el 1936 va estroncar aquesta via d'estudis, com tantes altres coses. És en aquesta època que, des de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya inicia les publicacions de les grans recerques que seran característiques de la seva obra, referència de la musicologia mundial i li proporcionaran el reconeixement internacional dels musicòlegs d'arreu: l'obra completa de Joan Pujol (1573-1626),³¹ repertori de Giraut de Riquier,³²

²⁹ Al Centre de Documentació de l'Orfeó Català (CEDOC) es conserven alguns documents interessants referents a aquesta etapa d'estudis de Mn. Higiní Anglès a Alemanys, com una carta adreçada a Francesc Pujol on li comenta els estudis que està fent i algunes visites que fa a arxius centreeuropeus (CEDOC 3.2 2642) o una altra a Lluís Millet on li diu que segueix treballant en passar a net melodies populars recollides a Catalunya, i que a Budapest va tenir l'avinentsa de saludar a Béla Bartók (CEDOC 3.21 857.1). Disponible a: <https://www.cedoc.cat/ca/higini-angles-fragments-biografics-a-traves-de-la-correspondencia-conservada-al-cedoc_22394> [Consulta: 21 setembre 2024].

³⁰ Higiní ANGLÈS, «Cantors und Ministrers in den Diensten der Könige von Katalonien-Aragorien im 14. Jahrhundert», en *Deutsche Gesellschaft für Musikwissenschaft: Bericht über den I. Musikwissenschaftlichen Kongress der Deutschen Musikgesellschaft in Leipzig*, Leipzig 1925, p. 56-66 o Higiní ANGLÈS, «Els cantors i organistes francoflamencs i alemanys a Catalunya els segles XIV-XV», en *Overdruck uit het Gedenboek aangeboden aan Dr. D.F. Scheurleer op zijn 70 verjaardag*, La Haia: Martinus Nijhoff 1925, p. 49-62.

³¹ Johannis PUJOL, *In alma Cathedrali Barcinonensi cantus magistri. Opera omnia*, I, Barcelona: Biblioteca de Catalunya 1926.

³² Higiní ANGLÈS, «Les melodies del trobador Giraut Riquier», en *Estudis Universitaris Catalans*, XI, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans 1926.

l'obra completa de Joan Cabanilles (1644-1712),³³ la transcripció integral del Còdex de Las Huelgas,³⁴ els Quintets del pare Antoni Soler (en transcripció de Robert Gerhard)³⁵ i la gran obra sobre la música medieval a Catalunya, que ha esdevingut de referència per a la musicologia medieval catalana.³⁶ Cal precisar que les publicacions de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya també acolliren obra d'altres investigadors.³⁷

Higini Anglès, que estava al cas d'altres experiències a Europa i als Estats Units, entenia la seva tasca d'investigació com el pas ineludible entre els manuscrits silenciosos i la necessària interpretació de la música que contenen els còdexs. Un dels fruits del seu gran interès en la interpretació de les músiques que transcrivia i investigava, va ser la creació, el 1935, del conjunt musical *Ars Musicae*. Higini Anglès, Josep Maria Llamaña³⁸ i Santiago Alcover foren els creadors d'aquest conjunt de música antiga que es va presentar en públic durant el congrés que la Societat Internacional Musicologia va celebrar a Barcelona l'abril de 1936. Val a dir que Higini Anglès sempre va sentir una afecció especial per aquest grup de música antiga que l'acompanyà en nombrosos actes en què participava i al qual brindà sempre el seu consell i assessorament (Fig. 22 i 23).

³³ Joan CABANILLES, *Musici organici Iohannis Cabanilles. Opera omnia*, I, Barcelona: Biblioteca de Catalunya 1927.

³⁴ *El còdex musical de Las Huelgas (Música a veus dels segles XIII-XIV)*, I, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1931.

³⁵ Antoni SOLER, *Sis quintets per a instruments d'arc i orgue o clave obligat. Transcripció i revisió per Robert Gerhard. Introducció i Estudi d'Higini Anglès, prev.*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1933.

³⁶ Higini ANGLÈS, *La música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1935.

³⁷ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑOÀ (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 140.

³⁸ Josep Maria Llamaña i Coll, a més d'intèrpret de violí i de trombó, era enginyer ferroviari. Col·laborà amb Higini Anglès i Josep Ricart i Matas en nombrosos aspectes organològics. Director d'*Ars Musicae* fins el 1961, va dissenyar els plànols que permeteren a Ignasi Fleta dur a terme la construcció de les rèpliques d'alguns dels instruments de corda que el conjunt *Ars Musicae* va utilitzar en les seves interpretacions.

Val la pena deixar constància que la seva activitat, però, no es circumscriu només a l'àmbit relacionat amb la musicologia i la recerca, sinó que mantenia una certa vida social a Barcelona amb molts aspectes relacionats amb la música. Amb moltes altres personalitats del món musical, educatiu i cultural en general, va formar part de la Junta de l'Associació de Música da Camera.³⁹ Va participar activament com a conferenciant en diversos concerts de l'Associació de Música Antiga creada el 1934.⁴⁰ I a més ens sorprèn amb la seva participació activa en l'entitat Discòfils - Associació Pro Música creada el 1935. Aquesta entitat, vinculada al GATCPAC i amb personalitats de l'avantguarda artística, a la vista de que la tecnologia discogràfica començava a suposar un consum generalitzat, va organitzar diverses audicions discogràfiques de qualitat comentades per especialistes entre els quals, a més d'Anglès, hi trobem noms com Adolfo Salazar o Robert Gerhard.⁴¹

Tot amb tot, seguia mantenint un gran interès a donar a conèixer la música medieval i el Cant Gregorià arreu, matèries de les quals impartia lliçons i en donava conferències. En són un exemple les que donà el 1930 amb motiu de la commemoració del 25è aniversari del *Motu Proprio* conjuntament amb Josep Barberà i el pare Antoni Massana,⁴² o les que va fer a París el 1930 sobre música medieval catalana sota el patrocini de la Fundació Cambó per al Centre d'Études de l'Art Catalan et de la Civilisation Catalane (CEACC).⁴³

1.6 PROFESSOR DE RELIGIÓ A L'ESCOLA MONTESSORI I A LA MÚTUA ESCOLAR BLANQUERNA

D'aquests anys d'estada a Barcelona és interessant parlar també de la seva participació com a professor de religió, primer de l'escola Montessori, i després de la Mútua Escolar Blanquerna, un centre de reconegut prestigi basat en l'esperit de llibertat i autonomia de centre, que se servia dels principis del mètode Montessori. Alguns testimonis ens ajudaran a entendre millor alguns

³⁹ Xosé AVIÑO, *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, IV: Del Modernisme a la Guerra Civil*, Barcelona: Edicions 62 1999, p. 23.

⁴⁰ *Ibíd.*, p. 34.

⁴¹ *Ibíd.*, p. 34.

⁴² *Ibíd.*, p. 194.

⁴³ Borja de Riquer, *Francesc Cambó. L'últim retrat*, Barcelona: Edicions 62 2022, p. 672. Les conferències foren publicades a Higiní ANGLÈS, «La musique aux Xe et Xle siècles. L'école de Ripoll», en *La Catalogne à l'époque romane*, París: Librairie Ernest Leroux 1932.

aspectes de la seva persona i la relació amb la seva comprensió del fet religiós.

Higini Anglès, des de 1924, esdevingué professor d'aquest centre escolar al costat de Mn. Trens i Mn. Antoni Batlle i ens mostra una faceta poc coneguda de la seva personalitat. Anglès, que ja començava a destacar com a musicòleg, va deixar testimoni d'un pensament religiós obert i poc comú entre els eclesiàstics de l'època. Vegem-ne algunes referències que ens acostaran a una de les facetes més humanes de Mn. Higini Anglès.

Jordi Leman (pseudònim del publicista Jordi Garriga) comenta alguns detalls entorn de Mn. Higini Anglès com a professor de religió:

Mossèn Higini Anglès era, com cap més, l'oposat a l'ensenyament "religiós" de qualsevol orde de religiosos, i no diguem de monges, amb tot el barroquisme que els seus mètodes comportaven. [...]

Mossèn Anglès, d'altra banda, tenia un gran prestigi davant els alumnes pels admirables dots de narrador que demostrava en explicar-nos l'Evangeli com un conte, quan ens preparava, el divendres, per a la missa de l'endemà. Sobretot, però, musicòleg com era, ens ensenyava la meravella de les cançons antigues... [...]

La festa (Primera comunió) comportava una problemàtica particular. Un dels punts més importants, segons el criteri d'austeritat que imposava mossèn Anglès, era la indumentària, sobretot pel que feia a les nenes, que no havien d'anar vestides com de núvia, sinó amb un vestit blanc normal, curt, sense guarnits ni adornaments, amb mànigues llargues i acompanyat d'un vel curt, blanc. Els nens havien d'anar amb vestit de mariner, també blanc.⁴⁴

Higini Anglès se'ns mostra com una persona de pensament avançat, amb unes postures litúrgiques obertes, sense concessions a l'espectacularitat i la teatralitat que en aquell temps eren signes de l'església més retrògrada i que, després de la Guerra Civil, va mostrar-se amb la cruesa més intensa. Més endavant (apartat 2.1) completarem aquest aspecte amb altres testimonis.

⁴⁴ Jordi LEMAN, «L'ensenyament religiós a l'Escola Blanquerna. Un testimoni atge», *Serra d'Or* 303 (Desembre 1984) 83-85.

1.7 LA GUERRA CIVIL. EXILI A ALEMANYA

L'esclat de la guerra va trobar a Mn. Higini Anglès en un sojorn a Montserrat i d'allà va passar ràpidament a Maspujols. Amb tot, la inseguretat d'aquelles jornades va fer que el conseller Ventura Gassol, amb qui Anglès havia compartit estudis al Seminari de Tarragona i amb qui també havia fet recerca de cançons a la Vall d'Àneu, el fes anar a buscar per dur-lo d'immediat a Barcelona i facilitar-li la documentació necessària que li permetés sortir de Catalunya.

El destí va ser Alemanya, una segona pàtria per a Anglès, ja que hi havia fet estudis de musicologia tretze anys abans. En aquesta ocasió el destí va ser, inicialment, la ciutat de Múnic; després es traslladà a Nymphenburg al convent-escola episcopal de les religioses de l'Institut Mary Ward, al costat de Múnic. Allà, malgrat les preocupacions per tot allò que havia deixat a Barcelona, va dedicar el temps a iniciar una de les seves obres cabdals: l'estudi i transcripció de les Cantigues d'Alfons X el Savi, obra de la que va iniciar l'edició el 1943 i no es va completar fins el 1964 amb l'edició del facsímil del còdex de l'Escorial.⁴⁵ Les religioses de l'Institut Mary Ward varen acollir generosament Mossèn Higini durant el seu exili fins a 1939. En acabar la guerra, Mn. Higini Anglès va facilitar l'establiment d'aquesta congregació a Barcelona en un centre d'ensenyament. Després les va retrobar i es va allotjar a la casa romana d'aquest institut religiós durant la seva presidència del Pontificio Istituto di Musica Sacra i fins a la seva mort l'any 1969.

Durant aquest llarg exili alemany també es va dedicar a donar conferències i seminaris de Cant Gregorià arreu d'Alemanya (Fig. 12) i a algunes poblacions de l'Espanya que estaven en poder dels revoltats (Fig. 13). Però Higini Anglès, malgrat que hi fou temptat en diverses ocasions, no volgué tornar a Espanya fins poder retornar a Catalunya al final de la guerra. Amb l'inici de la Segona Guerra Mundial, el 1939, Anglès va retornar a Barcelona on va reprendre la tasca a la Biblioteca de Catalunya.

⁴⁵ Higini ANGLÈS, *La Música de las Cantigas de Santa María del rey Alfonso el Sabio*, 4 vols., Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona. Biblioteca Central 1943-1964.

1.8 RETORN A BARCELONA: LA BIBLIOTECA CENTRAL I L'INSTITUTO ESPAÑOL DE MUSICOLOGÍA

Havent reprès la direcció de la Secció de Música a la Biblioteca de Catalunya —ara anomenada «Biblioteca Central»—, el govern de l'estat va posar en marxa la fundació de l'Instituto Español de Musicología (IEM) dependent del CSIC i en va proposar la direcció a Higiní Anglès, que l'acceptà i n'encomanà la secretaria de la institució a Miquel Querol Gavalda.

Les funcions d'aquest nou centre d'investigació s'adequaven perfectament a la preparació intel·lectual de Mn. Higiní Anglès: Inventari de la música espanyola, publicació de monografies, creació d'una biblioteca i arxiu especialitzats, creació d'una secció de folklore espanyol i l'organització de cursos i conferències.⁴⁶ Entorn d'Anglès i Querol, es va crear un equip de treball en què va procurar situar els millors col·laboradors amb la finalitat de complir els objectius establerts i on hi trobem figures com Francesc Baldelló, Josep Subirà, Emili Pujol, Joan Tomàs, José Antonio Donostia, i col·laboradors externs d'arreu de la península com Nemesio Otaño, Manuel García Matos, Josep Ricart i Matas, Aureli Capmany, Josep M. Llamaña, Joan Amades o Miquel Altisent.⁴⁷

El treball que desenvolupà aquesta institució sota l'impuls d'Anglès va ser molt important, sobretot a partir de la col·lecció «Monumentos de la Música Española», el primer dels quals va ser el volum de música religiosa de *La música en la Corte de los Reyes Católicos*.⁴⁸ Aquestes publicacions, dedicades sobretot a la música del Renaixement, posaren a l'abast dels especialistes i del públic les millors músiques d'aquesta època amb autors com Juan Vázquez, Cristóbal de Morales, Antonio de Cabezón, Tomás Luis de Victòria, Francisco Guerrero a més de música de la cort dels Reis Catòlics i de Carles V.⁴⁹

⁴⁶ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, V: *De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 140.

⁴⁷ Vegeu la llista completa a *Ibid.*, p. 141 i nota 5.

⁴⁸ Higiní ANGLÈS, *La música en la Corte de los Reyes Católicos*, I: *Polifonía religiosa*, Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Instituto Diego Velázquez 1941 (aquest volum va ser publicat per l'Institut Diego Velázquez del CSIC en no existir aleshores l'Instituto Español de Musicología).

⁴⁹ Vegeu una referència més extensa de l'obra publicada per l'Instituto Español de Musicología a Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, V: *De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 141.

L'obra de Mossèn Higiní Anglès a l'IEM, a més de la seva expertesa investigadora, ens mostra la seva capacitat d'organitzar, proporcionar idees i comandar equips de treball que van poder dur a terme una labor científica de primer ordre. Cal esmentar a més la creació de la revista *Anuario Musical*, que ha recollit nombrosos estudis especialitzats sobre la música hispànica i que constitueix una publicació d'un gran valor científic. Els nombrosos estudis que hi va publicar el propi Anglès ens permeten fer un seguiment de la seva tasca investigadora.

Cal citar també d'aquesta etapa la redacció del *Diccionario de la Música Labor* que, iniciat per Joaquim Pena, va ser continuat i transformat per Higiní Anglès que, amb la col·laboració final de Miquel Querol i Jaume Moll, finalment va ser publicat el 1954.⁵⁰

En valorar la figura d'Anglès com a impulsor d'equips de treball,⁵¹ és interessant destacar el recolzament que donà a les publicacions dels seus col·laboradors que, amb el suport d'Higiní Anglès, varen veure editades obres importants: Josep Subirà,⁵² Miquel Querol,⁵³ Màrius Schneider,⁵⁴ Emili Pujol,⁵⁵ Santiago Kastner,⁵⁶ José Antonio Donostia,⁵⁷ Manuel García Matos⁵⁸ i altres.

Atesa la situació política de l'etapa dictatorial, de la llarga postguerra, la discreció de moltes de les seves accions i l'esperit discret amb què rebia les distincions, molt sovint passa desapercebut que el maig de 1942 Mn. Higiní Anglès va ser nomenat membre numerari de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans, una institució que aleshores vivia en la clandestinitat. En aquell moment Mn. Higiní era el responsable de la Secció

⁵⁰ Joaquim PENA – Higiní ANGLÈS, *Diccionario de la Música Labor*, Barcelona: Labor 1954.

⁵¹ Vegeu una referència més extensa de l'obra publicada pels seus col·laboradors de l'Instituto Español de Musicología a Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 142.

⁵² *Catálogo musical de la Biblioteca Nacional de Madrid (1946-1951)* o *El teatro del Real Palacio (1849-1851)* (1950).

⁵³ *Cancionero musical de la casa de Medinaceli (1949-50)* o *Villancicos y romances de los siglos XV a XVII* (1964).

⁵⁴ *El origen musical de los animales-símbolos en la mitología y la escultura antiguas* (1946).

⁵⁵ *Los seys libros de Delphin de música de cifra para tañer vihuela*, de Luys de Narváez, Valladolid, 1538 (1945) o *Tres libros de música en cifra para vihuela de Alonso Mudarra*, Sevilla, 1546 (1949).

⁵⁶ *Facultad orgánica de Francisco Correa de Arauxo*, Alcalá de Henares, 1626 (1948-1952).

⁵⁷ *Francisco Manalt: Sonatas I y II para violín y piano* (1955).

⁵⁸ *Cancionero musical de la provincia de Madrid* (1951 i 1960), fet en col·laboració amb Màrius Schneider, Josep Romeu i Joan Tomàs.

de Música de la Biblioteca i just havien passat tres anys del final de la guerra, en la que gran part l'església havia respirat al costat del bàndol vencedor. Higiní Anglès, admirador del cardenal Vidal i Barraquer, que fins aleshores havia mostrat sempre una gran estima per Catalunya, devia considerar aquesta distinció de caràcter científic i de país, un reconeixement just per la feina feta que de cap manera condicionava la seva supervivència en un medi absolutament hostil a Catalunya. I fou nomenat en data de l'11 de maig de 1942 com a membre adjunt al costat d'altres membres com Ramon d'Abadal i de Vinyals, Agustí Duran i Sanpere, Joaquim Folch i Torres, Jordi Rubió i Balaguer, Ramon Aramon i Serra, Josep M. de Sagarra de Castellarnau, Josep Ramon Bataller i Calatayud i Pius Font i Quer.⁵⁹ Cal destacar també que en 1940 havia estat nomenat Acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, malgrat que aquest nomenament no tenia el significat especial que en aquells moments podia tenir el de l'Institut d'Estudis Catalans.

Quant a la seva relació amb la universitat, ja s'ha comentat més amunt que el 1933 se li havia encarregat l'inici d'uns estudis de musicologia a la Universitat de Barcelona. El 1947, des del CSIC, que incloïa l'Instituto Español de Musicología, es va voler retornar a la idea anterior amb la creació d'uns estudis de musicologia a la Universitat de Barcelona i Higiní Anglès se n'encarregà fins el juny de 1947, però el nomenament del Pontificio Istituto di Musica Sacra a Roma, va interrompre la proposta, malgrat que Miquel Querol més tard hi reprengué l'activitat docent d'Història de la Música.⁶⁰

1.9 DESTÍ ROMA: PRESIDENT-DIRECTOR DEL PONTIFICIO ISTITUTO DI MUSICA SACRA (PIMS)

L'octubre de 1946 va morir el pare Gregori M. Sunyol, qui havia estat professor i referent de Mn. Higiní Anglès en l'àmbit del Cant Gregorià. En el

⁵⁹ Ramon ARAMON, «Institut d'Estudis Catalans», en *Enciclopèdia Catalana*, 13, Barcelona: Enciclopèdia Catalana 1987, p. 111. Disponible a: <<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/institut-destudis-catalans>> [Consulta: 17 setembre 2024].

⁶⁰ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 154.

moment de seva mort feia vuit anys que era president del Pontificio Istituto di Musica Sacra.⁶¹

El Papa Pius XII va fer cridar a Mn. Higiní Anglès per oferir-li el càrrec de president del PIMS. Sembla que Higiní Anglès inicialment va dubtar a acceptar el càrrec però finalment va acceptar.⁶² El càrrec implicava el trasllat a Roma i deixar de banda part de la seva activitat de recerca, però li va ser acceptada la compatibilitat amb els càrrecs que exercia a la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya (aleshores «Biblioteca Central») i a l'Institut Español de Musicología. Durant vint-i-dos anys Higiní Anglès va exercir els tres càrrecs amb eficiència provada. Francesc Bonastre, que durant la seva etapa formativa pogué rebre els consells i el mestratge d'Higiní Anglès i de Josep Maria Llorens, en fa una valoració exquisida i justa:

Després de la Guerra Civil, la posició Anglès pren una volada extraordinària per tres fets diferents però relacionats amb la seva persona: d'una banda, la consolidació del seu lloc de treball a la Biblioteca de Catalunya, que ara passarà a denominar-se Biblioteca Central; d'una altra, la creació, el 1943, de l'Institut Español de Musicología a Barcelona, que fou posat sota la seva direcció; i, finalment, el seu nomenament com a president del Pontificio Istituto di Musica Sacra de Roma, el 1947. Cadascun d'aquests càrrecs suposaria la dedicació d'una persona de talent i d'eficiència ben singulars: Anglès, que rebé la llicència de compatibilitat, els exercí tots tres no només amb expertesa, sinó delegant les funcions amb delicadesa i intel·ligència i acomplint amb la feixuga càrrega de responsabilitat que li fou encomanada. Lògicament, el càrrec de Roma constituïa la responsabilitat més gran de l'Església catòlica en matèria musical, i això a un clergue com ell l'omplia de legítima joia, servida per un inusitat sentit de la responsabilitat i una capacitat de treball gairebé mítica.⁶³

⁶¹ Va ser fundat el 1910 per Pius X amb el nom d'Scuola superiore di musica sacra i més tard adoptà el nom de Pontificio Istituto di Musica Sacra. Els presidents-directors han estat sempre músics i musicòlegs de prestigi entre els quals n'hi ha hagut tres de catalans: Gregori Sunyol (1938-1946), Higiní Anglès (1947-1969) i Valentí Miserachs (1995-2012).

⁶² Josep M. LLORENS, «Semblança de Mn. Higiní Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Higiní Anglès. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XXXII.

⁶³ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 140.

Endevinem, doncs, el perquè Anglès va ser capaç de mantenir el ritme de treball en les tres responsabilitats que li van ser encomanades. Tenia la capacitat d'organitzar el treball de manera que els col·laboradors que li eren més propers compartissin amb ell la responsabilitat de dur a terme les tasques en base al compromís que havien contret amb el gran musicòleg. A aquest allau de feina, i per si tot plegat fos poc, cal afegir que des de 1933 era vicepresident de la Societat Internacional de Musicologia.

En el cas de la Biblioteca de Catalunya, la col·laboradora principal va ser la bibliotecària Montserrat Cumellas que es va incorporar a l'equip de la biblioteca el 1932 i va donar continuïtat a la secció amb l'adquisició de nous fons manuscrits i bibliogràfics fins a la seva jubilació el 1975. Anglès es va jubilar del seu càrrec a la Biblioteca de Catalunya el 1958 i el substituï qui potser fou el seu deixeble més proper, Mn. Josep M. Llorens.

Pel que fa a l'Instituto Español de Musicología, el dipositari de la confiança més estreta fou el musicòleg Miquel Querol Cavauldà, que el mateix Anglès havia escollit com a secretari de la institució i a qui va substituir com a director a la seva mort.

1.9.1 Etapa de recerca intensa i fecunda

Durant aquesta etapa d'absència física d'Higini Anglès, tant la Biblioteca de Catalunya com l'Instituto Español de Musicología van mantenir un ritme de treball important ja que la correspondència era constant i l'activitat no s'aturava: «Anglès diposità la seva confiança en Miquel Querol, a qui transmetia les indicacions per fer complir el mandat científic de l'IEM: les recerques, els estudis i les publicacions; tornava a Catalunya als estius i llavors la seva activitat esdevenia frenètica.»⁶⁴

Aquesta «activitat frenètica» de què parla Bonastre es reflecteix en els treballs que Higini Anglès va veure publicats a partir dels seus estudis d'investigació. Fem-hi una ullada.

Entenem que l'activitat investigadora d'Higini Anglès s'inicia vers el 1920 i dura fins a la seva mort, el 1969; és a dir, prop de cinquanta anys de tasca intensa dedicada a la recerca musicològica. Bonastre parla d'activitat frenètica a partir de l'assumpció de la responsabilitat davant del Pontificio Istituto di

⁶⁴ *Ibíd.*, p. 141.

Musica Sacra, i per tant fa referència als darrers vint-i-dos anys de vida d'Anglès. Considerant que els escrits publicats per ell al llarg de cinquanta anys de vida d'investigació van ser entorn de 160, constatem que en els darrers vint-i-dos anys de treball va publicar tres quartes parts de les seves investigacions.⁶⁵

Una visió succinta de les publicacions d'aquests vint-i-dos anys compresos entre 1947 i 1969 ens permetrà entendre l'immens volum d'edicions de què estem parlant i la sensació de vertigen que hom sent davant de la immensitat de la feina que Higini Anglès va dur a terme.

De la sèrie Monumentos de la Música Española, editada pel CSIC, que conté l'edició crítica i les transcripcions musicals amb l'estudi previ dels materials, varen aparèixer els volums *La Música en la Corte de los Reyes Católicos* (2 volums),⁶⁶ *Cristóbal de Morales. Opera omnia* (9 volums), *Tomás Luis de Victoria. Opera omnia* (4 volums)⁶⁷ i *Antonio de Cabezón. Obras de Música para tecla, arpa y vibuela. Madrid, 1578*. A més, entre altres publicacions del CSIC hi trobem el *Catálogo Musical de la Biblioteca Nacional de Madrid en colaboración con don J. Subirà* (2 volums).

També va continuar les edicions de la Biblioteca de Catalunya: *Mateo Flecha (1553). Las Ensaladas (Praga 1581)*, *Musici organici Johannis Cabanilles. Opera omnia IV* (1 volum),⁶⁸ *La Música de las Cantigas de Santa Maria del Rey Don Alfonso el Sabio* (2 volums)⁶⁹ i *Antología de organistas españoles del siglo XVII* (4 volums). Cadascun d'aquests volums implica, no cal dir-ho, la transcripció d'una quantitat immensa de melodies i les revisions conseqüents.

A més d'aquestes obres publicades per aquestes dues institucions que gaudien de la seva direcció, encarà algunes obres de referència, com és el cas del *Diccionario de la Música Labor*, que orientà d'acord amb la seva visió musicològica i que

⁶⁵ Ens basem en la bibliografia general, malgrat que no del tot exhaustiva, publicada pel seu deixeble Josep Maria Llorens a la publicació d'homenatge que es va editar a Roma sis anys després de la seva mort amb alguns dels seus articles dispersos en nombroses revistes especialitzades d'arreu, Josep M. LLORENS, «Bibliographia», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Higini Anglès. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XLI-XLVII

⁶⁶ De fet, l'obra completa són 3 volums, però el primer volum s'havia publicat el 1941, prèviament al seu nomenament a Roma.

⁶⁷ Obra que constituïa una revisió de l'edició Pedrell de 1902-1913 per a l'editorial Breitkopf und Härtel de Leipzig.

⁶⁸ Prèviament al seu nomenament a Roma, ja se n'havien publicat 3 volums. L'obra ha estat continuada pel musicòleg valencià Josep Climent.

⁶⁹ El 1943, prèviament a la seva marxada a Roma, se n'havia publicat el volum de les transcripcions musicals.

comptà, ja ho hem comentat, amb la col·laboració especial de Miquel Querol i Jaume Moll,⁷⁰ l'apartat referit a la música espanyola del Renaixement a l'*Histoire de la Musique* de l'*Encyclopédie de la Pléiade*⁷¹ o l'apartat referit al cant monòdic litúrgic medieval a la *New Oxford History of Music*.⁷²

Però això no és tot. Encara hi ha més volum de treball. En els anys que van de 1947 a 1969, el volum d'articles publicats en revistes especialitzades supera la vuitantena. Si bé és cert que alguns d'aquests articles són de poc més de deu pàgines, també en trobem que s'acosten al centenar de pàgines la qual cosa, en articles d'alta especialitat, suposa una dedicació molt gran a l'estudi, la reflexió i la redacció final. Gran part dels articles els publicava a l'«Anuario Musical», la publicació que havia creat a l'Instituto Español de Musicología. Altres els trobem a diverses publicacions especialitzades d'arreu del món, moltes d'elles en motiu de l'homenatge a alguns col·legues, com és el cas dels escrits en honor a Johannes Wolf, Guido Adler, Theodor Kroyer, Antoni Rubió i Lluch, Carl Allen Moberg, Eduard Fontserè, Karl Gustav Fellerer, Erik Schenk, Heinrich Bessler, Johannes Vincke, Anselm Albareda, Josep Vives, Hans Rheinfelder, Charles van der Borren, Egon Wellesz, Walter Wiora, Heinrich Husmann o Bernart Lenaerts. Com podem veure, la seva presència era requerida com a símbol de prestigi arreu del món de la musicologia, la litúrgia, la lingüística o la història de la música.

És interessant constatar les diverses llengües en què escriu els articles, llengües que entenia i en què es podia expressar bé: alemany, anglès, català, castellà, italià o francès. En les bibliografies que cita, les referències són, bàsicament en alemany, anglès i francès. Fins l'any 1939, la majoria d'escrits són en català, alemany, francès i algun en castellà; després de la Guerra Civil, per raons òbvies, la majoria són en castellà i alemany, seguit de l'italià, el francès i l'anglès. A partir de 1961 ja tornem a trobar alguns articles en català

⁷⁰ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVINOA (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 144.

⁷¹ Higiní ANGLÈS, «L'École espagnole», en Alexis ROLAND-MANUEL (dir.), *Histoire de la Musique*, I, *Encyclopédie de la Pléiade*, Tours: Gallimard 1960, p. 1355-1385.

⁷² Higiní ANGLÈS, «Latin chant before St. Gregory» i «Gregorian chant», en Anselm HUGHES (ed.), *New Oxford History of Music*, II: *Early Medieval Music up to 1300*, London: Oxford University Press 1954, p. 58-127.

i és curiós destacar que ja el 1963 va escriure un article en català per a la prestigiosa *Spanische Forschungen der Görresgesellschaft*.⁷³

Aprofitava tots els moments que tenia per treballar, fins i tot, en els períodes de les merescudes vacances aprofitava les estades al seu estimat Maspujols, sobretot en el període nadalenc i a l'estiu, per escriure i estudiar (Fig. 17). De la seva proverbial capacitat de treball el seu deixeble Josep M. Llorens ens deixà un comentari que ho fa explícit:

Per gràcia de Déu, el recel que a Roma no li seria possible de satisfer la seva innata inquietud investigadora aviat s'esvaï. Hi ajudaren els seus freqüents desplaçaments de Roma a Barcelona i viceversa, valent-se de la rapidesa i el confort que ofereix l'avió. Monsenyor Anglès tenia la sort de treballar, concentrat en la feina, fins poc abans d'anar a l'aeroport; més encara, ja a sala d'espera, abans de l'avís acostumat per a emprendre el vol, la nostra conversació sempre es convertia en un enfilall de comandes i de recerques bibliogràfiques.⁷⁴

1.9.2 La tasca al Pontificio Istituto di Musica Sacra

La intensitat de treball d'Higini Anglès aviat es va traslladar a les tasques d'organització de l'institut romà. Encarregat com era de formar els millors músics arribats d'arreu del món catòlic, als departaments ja existents de Cant Gregorià, Polifonia i Orgue, Anglès hi va afegir el departament de Musicologia. A més, va dotar el PIMS dels elements de documentació necessaris per al desenvolupament d'uns estudis solvents: millora de la biblioteca amb la incorporació de la bibliografia més actualitzada, creació d'una secció de microfilms, arxiu de reproduccions en contacte amb l'abadia de Solesmes i la incorporació d'una discoteca, element molt innovador en aquella època.

També cal destacar la incorporació de professors de primer nivell, sobretot en el cas de Dom Eugène Cardine —cosa que va implicar una col·laboració molt estreta amb Solesmes— que hi va poder desenvolupar còmodament el

⁷³ Higini Anglès, «Un tractat de cant pla d'autor anònim del segle XVI», en *Spanische Forschungen der Görresgesellschaft*, Miscel·lània Josep Vives, Münster Westfalen, Aschendorff 1963, p. 277-293.

⁷⁴ Josep M. LLORENS, «Semblança de Mn. Higini Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Hygini Anglés. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XXXIV.

treball entorn de la semiologia en l'àmbit de la paleografia del Cant Gregorià, o el pare José López Calo, que fou un col·laborador molt proper a Anglès al PIMS, on a més de professor fou vicerector. Sota el seu mandat, el Pontificio Istituto es va convertir en una institució de primer nivell mundial en l'àmbit musicològic. La incorporació de la disciplina musicològica li va permetre també col·laborar a incrementar els congressos internacionals de música sacra.

Cal afegir aquí la tasca que va emprendre per a la investigació i recuperació del Cant Gregorià conjuntament amb Solesmes. Just acabada la Segona Guerra Mundial les prioritats eren unes altres i Solesmes havia hagut de limitar les recerques. El 1948 Anglès va visitar l'abadia de Solesmes, va aconseguir la restauració del taller de paleografia musical del monestir i va establir una col·laboració directa amb el Pontificio Istituto di Musica Sacra sota la direcció de Dom Eugène Cardine de cara a continuar la preparació de materials per a l'edició crítica dels llibres de Cant Gregorià. Havent estat nomenat Mn. Higini Anglès consultor de la Santa Congregació de Ritus el 1948, ja el 1950 va inaugurar una conferència dedicada a l'estudi de la situació de la música litúrgica a l'Església que va dur a l'organització d'un congrés sobre música litúrgica a Viena el 1954 en commemoració dels 50 anys del *Motu Proprio* i de l'edició vaticana dels llibres de Cant Gregorià. El 1960, la Santa Seu va nomenar a Higini Anglès membre de la Comissió litúrgica preparatòria del Concili Vaticà II on el nostre musicòleg sempre es manifestà d'acord amb els seus pensaments. Però l'adopció de les llengües vulgars a la litúrgia va aturar els treballs sobre l'edició crítica científica del Cant Gregorià ja que n'hi havia prou amb una edició pràctica simplificada. Anys més tard, però, l'herència de la gestió de Mn. Higini Anglès va donar el seu fruit amb l'aparició del *Graduale Triplex* (1974) o altres edicions crítiques. A fi de continuar l'estela d'Anglès i de Cardine, el 1975 alguns deixebles del PIMS varen fundar l'AISCGre (Associazione Internazionale Studi Di Canto Gregoriano), que avui és l'associació de referència en la promoció del Cant Gregorià. Finalment, el 2011, la Santa Seu va començar a publicar l'edició crítica del *Graduale novum*, un veritable homenatge a les investigacions d'Eugène Cardine i d'Higini Anglès que tant hi havia treballat des de 1948.

Curós com era amb la interpretació de la música litúrgica, Anglès va procurar personalment que la interpretació musical a la basílica de Sant Pere fos exquísida, especialment la de la *Schola Cantorum*, que supervisava personalment.

Cal destacar també la fluïdesa de la relació que va mantenir amb els tres papes amb qui coincidí temporalment al davant del PIMS: Pius XII, Joan XXIII

i Pau VI li van mostrar repetidament la seva estima i confiança i quan hi havia algun tema referent a la música o la litúrgia, Mn. Higini era consultat com a assessor predilecte. No és estrany, doncs, que a nivell eclesiàstic se'l distingís amb dignitats específiques com: Prelat domèstic de Sa Santedat, Consultor de la Santa Congregació de Ritus, Conseller de la Santa Congregació de Seminaris i de les Universitats d'Estudi o Protonotari Apostòlic. Va ser durant aquests anys que fou guardonat per institucions civils i polítiques amb nombroses condecoracions i premis en reconeixement a la seva immensa tasca científica. També va rebre diversos reconeixements per part de societats acadèmiques d'arreu d'Europa i d'Amèrica⁷⁵ i va formar part dels comitès científics de les edicions crítiques de les obres de Bach (1951), Mozart (1954), Lassus (1955) i Bruckner.⁷⁶

A mitjans de novembre de 1969, i amb un precari estat de salut, Mossèn Higini Anglès presentà a Pau VI la dimissió del càrrec de President del Pontificio Istituto di Musica Sacra. El papa va acceptar-li la dimissió amb el desig que accedís al merescut descans després d'una vida dedicada a l'estudi i a la promoció de la música. El seu comiat del PIMS va constituir un sentit homenatge on Anglès, malgrat el seu delicat estat de salut encara feu un parlament als assistents.

Pocs dies després, el 8 de desembre de 1969, dia de la Puríssima, Mossèn Higini Anglès va traspasar. El 14 de desembre va ser sepultat a Maspujols, la seva vila natal.

⁷⁵ Quant als premis, condecoracions i distincions acadèmiques es pot consultar Josep M. LLORENS, «Semblança de Mn. Higini Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Higini Anglès. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XXXVI.

⁷⁶ Francesc BONASTRE, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑO (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear, V: De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 145.

2. ALGUNS ASPECTES ENTORN DE LA PERSONA

2.1 L'HOMME D'ESGLÉSIA

Ja hem vist que Higini Anglès va créixer en una família molt religiosa i que la seva vocació eclesiàstica va ser un fet ben natural, sobretot si tenim en compte que cinc dels sis germans van acabar dedicant-se també a la vida religiosa. El seu pas pel seminari denota una afecció particular als estudis, malgrat que els esforços intel·lectuals varen derivar ben aviat cap als estudis musicals. En aquest sentit, la relació d'amistat amb mossèn Carles Cardó i amb el futur cardenal Vidal i Barraquer va ser determinant en permetre-li la marxada a Barcelona per seguir l'estela de Felip Pedrell i del moviment gregorianista generat pel *Motu proprio* de Pius X a començaments del segle XX.

Amb tot, la primerenca dedicació a la recerca entorn de la cançó popular, que tant el va ajudar a comprendre el Cant Gregorià i de la música medieval, en alguns moments li va crear alguns dubtes d'ordre ètic, d'acord amb la seva condició de sacerdot. Això ja ho hem observat en alguna de les cròniques de l'Obra del Cançoner Popular (vegeu la nota 23) i, més endavant ho fa explícit en algun article:

Em sovintejava el remordiment de pensar com passava les hores entretingut en estudis no massa propis de la missió eclesiàstica, però s'esvania a bona hora davant la transcendència del cant popular en el culte litúrgic i la seva importància per a la història de la música espanyola de tots els temps. A més, anava descobrint molts elements de les melodies del folklore dins la composició musical dels himnes llatins, de les seqüències, tropus, conductus i verbetes de la litúrgia medieval, i en altres tonades del cant gregorià.⁷⁷

En referir-nos a la seva etapa de professor de religió a l'Escola Montessori i posteriorment a la Mútua Escolar Blanquerna entre 1924 i 1936 (apartat

⁷⁷ Higini ANGLÈS, «El canto popular en las melodías de los trovadores provenzales», *Anuario Musical*, XV, Barcelona: CSIC 1960, p. 4, traducció al català de Mn. Josep M. LLORENS a «Semblança de Mn. Higini Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Hygini Anglès. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XXXVI.

1.6), ja hem pogut descobrir una faceta diferent en trobar un eclesiàstic obert a una manifestació cristiana més d'acord amb allò que anys a venir havia de preconitzar el Concili Vaticà II: la voluntat de trobar una església sense ostentació ni teatralitat, més propera a l'assemblea dels fidels i amb un concepte més universal i menys exclouent. Els deixebles que va tenir en aquell centre escolar en van ser testimonis de primer ordre. A més cal tenir en compte que la tasca docent la compartia amb personalitats com Mn. Manuel Trens i Mn. Antoni Batlle. A més del què hem citat més amunt, ens referirem a alguns aspectes aportats al primer volum de les seves memòries pel sempre interessant Alexandre Cirici, que també en fou alumne a l'escola Montessori. Hi veiem un mossèn que mira endavant i critica les formes religioses tradicionals. De fet ell era partidari de possibles alternatives més obertes: «Aquesta manera de concebre les coses anava unida a la mofa sistemàtica que, especialment, mossèn Anglès ens feia de la mentalitat religiosa tradicional.»⁷⁸

I encara ens causa sorpresa constatar en aquella època la manera innovadora, que Higini Anglès tenia d'afrontar les classes amb els nens més petits:

La cosa més fascinant d'aquest curs primer dels quatre anys era la classe de religió, que ens donava Higini Anglès [...] Sortíem de les taules i ens assèiem a terra, en semicercle, sobre les catifes de colors llises, davant la llar de foc. Ell s'asseia al costat de la llar [...] Però mossèn Anglès va complicar-me la vida. En lloc del maniqueisme familiar i folklòric, em donà la gran sorpresa de dir-me que els dimonis també eren àngels.⁷⁹

I és que es tractava d'un projecte docent de gran obertura mental del que segueix comentant Alexandre Cirici:

Des del començament vam saber que cristià i catòlic eren dos conceptes antitètics. Els nostres capellans, mossèn Anglès, mossèn Trens, mossèn Batlle, no empraven mai els mots "catòlic" ni "catolicisme", malgrat que, per disciplina, ens feien acceptar l'estructura i l'autoritat de l'Església Catòlica. Només parlaven de "cristià" i "cristianisme" i no s'estaven de comprovar que, en efecte, les coses que estaven bé portaven sovint el nom de cristianes, mentre que qualsevol idea, entitat o publicació que portava el nom de catòlica era negativa.⁸⁰

⁷⁸ Alexandre CIRICI, *Nen, no t'enfilis*, Barcelona: Destino 1972, p. 112.

⁷⁹ *Ibid.*, 1972, p. 49.

⁸⁰ *Ibid.*, 1972, p. 112.

Vegem també el testimoni qualificat d'Antoni M. Badia i Margarit, que també fou alumne de l'escola en referir-se a les classes de religió:

En el terreny educatiu, hi ha una pedra de toc sistemàtica: la de la religió. I bé, penso que aquest aspecte sintetitza el tipus d'educació que rebíem. D'antuvi, ningú no era obligat a practicar (per respecte a les persones). Deixant de banda que a la capella hi havia missa cada dia, l'escola tenia establerta la missa setmanal. Aquesta era dialogada, els escolars hi llegíem en català els propis (epístola i evangeli) i tot el cànon (simultàniament a la celebració en llatí), etc. [...] i és quan cantàvem motets inoblidables, exhumats per mossèn Anglès de vells manuscrits [...] En conjunt, a l'escola es respirava una pietat (bíblica, litúrgica, sincera) que, salvant les distàncies, deixava entreveure el Concili Vaticà II.⁸¹

Sens dubte, el contacte amb les monges de l'Institut Mary Ward a Nymphenburg durant la Guerra Civil espanyola va ser també molt profitós en aquest sentit, ja que el 1939 Higini Anglès, juntament amb Mn. Antoni Batlle i diverses persones vinculades a l'extingida Mútua Escolar Blanquerna i a l'Escola Montessori, varen fundar una nova escola de la institució al barri de Sant Gervasi de Barcelona. La selecció de professorat va córrer a càrrec de Mn. Higini Anglès, i alguns els va anar a buscar a l'entorn d'Alexandre Galí, antic director de la Mútua Escolar Blanquerna. Malgrat els moments en què tot semblava tornar molt enrere, es tractava d'un centre que mantenia el caràcter innovador i obert, i Mossèn Higini el recolzava plenament.

Intentem entendre però, el seu canvi de posició respecte a determinats aspectes que havia de propugnar el Concili Vaticà II ja que, des d'abans de l'inici del concili, Higini Anglès va mostrar algunes reserves davant dels canvis que s'anunciaven.⁸² Fins i tot s'ha arribat a comentar que Anglès, que formava part de la Comissió Litúrgica, va tenir algunes diferències amb el Papa pel manteniment del llatí a la litúrgia. Cal entendre aquí la lluita personal que, des de molt jove, Higini Anglès havia dut a terme d'acord amb el pensament del

⁸¹ Antoni M. BADIA i MARGARIT, «Mig segle després. La "Mútua escolar Blanquerna"», *Serra d'Or* 182 (Novembre 1974) p. 38.

⁸² Higini ANGLÈS, «Il prossimo Concilio Ecumenico e la Musica Sacra», *Bolletino degli Amici del Pontificio Istituto di Musica Sacra*, XI, Roma 1959, Higini ANGLÈS, «Il prossimo Concilio Ecumenico e la Musica Sacra (polifonia)», *Bolletino degli Amici del Pontificio Istituto di Musica Sacra*, XII, Roma 1960 i Higini ANGLÈS, «Das Alte und das Neue in der heutigen Kirchenmusik und die Vereinigung der Christen», *Kongress-Bericht für Kirchenmusik in Bern*, 1962, Serie II.

Motu Proprio de Pius X. Mn. Anglès havia treballat molt a fons per la renovació i la dignificació de la música litúrgica a l'Església del segle XX a través del suport personal a la posada al dia del Cant Gregorià i la recerca, transcripció i estudi entorn de la millor polifonia i la música d'orgue dels segles XVI i XVII. Podem dir que havia estat tota una vida dedicada essencialment a un mateix objectiu.

El possible abandonament del llatí com a llengua de la litúrgia i dels cants, va fer que Higini Anglès anés prenent algunes postures que avui podríem qualificar de conservadores. En realitat, la seva gran preocupació era veure com la seva dedicació de tants anys en pro de les grans músiques de l'església podien quedar en no res. Gregori Estrada, monjo de Montserrat, musicòleg de la generació següent i gran admirador d'Anglès, ho explica de manera brillant i delicada:

Com a cristià i sacerdot, mossèn Higini fou un home íntegre, donat totalment al servei de l'Església. De jove es llançà de ple a la instauració litúrgica proclamada per sant Pius X. Era deixeble del pare Sunyol, i amic entranyable de les figures més representatives del moviment litúrgic a la nostra terra. Moltes comunitats i entitats religioses experimentaren el seu zel eficaç. Més tard, a Roma, els problemes d'Església l'interessarien enormement, i amb una sinceritat i un amor innegables, col·laboraria, sempre segons els seus punts de vista, a solucionar-los. La seva posició era clara i decidida: amb una senzillesa no mancada de força, l'exposava a tothom, fos qui fos, començant pel mateix Sant Pare. En aquests darrers temps, sobretot a partir del Congrés Internacional de Música Sacra de Viena (1954), la seva sinceritat i el seu ardor en la defensa del llatí i del tresor musical de l'Església el col·locaren decididament, a la vista de tothom, dins el camp d'un ferm tradicionalisme; sofria davant les avançades de la litúrgia pastoral, perquè li semblava que amenaçaven la subsistència del tresor tradicional de la música gregoriana i polifònica de l'Església. En el fons, mossèn Higini defensava els valors d'aquesta tradició, que volia veure continuar i evolucionar amb competència per part de tothom, a fi que la música continués tenint en l'Església aquella mateixa dignitat que havia arribat a fer-la posseïdora d'un passat artístic tan valuós.⁸³

⁸³ Gregori ESTRADA, «Mossèn Higini Anglès», *Serra d'Or* 124 (gener 1970) p. 65.

2.2 ENTORN DE LA SEVA MANERA DE TREBALLAR

Educant a Alemanya en la metodologia científica de la musicologia, la seva manera de treballar va establir un precedent entre els seus alumnes i col·laboradors. La manera de centrar la temàtica a investigar, la rica recerca bibliogràfica, l'escurpolsosa recerca de documentació als arxius o la densa reflexió sobre el material recollit, eren els passos necessaris que el duïen a l'elaboració final de les conclusions, que escrivia amb un llenguatge planer, sense plànyer detalls ni deixar punts per lligar.

És per aquesta raó que ja des del seu primer gran assaig sobre la música medieval catalana,⁸⁴ es va fer un lloc entre els grans musicòlegs europeus i els seus estudis han esdevingut obres de referència. Alguna vegada hem pogut escoltar en algun congrés de musicologia que «amb Mossèn Higiní Anglès, el món de la musicologia va haver d'aprendre a llegir i entendre el català per progressar».

Al llarg dels anys es va esmerçar en procurar-se un model de treball efectiu, profund, seriós i clar, que li permetés exposar els coneixements que anava adquirint durant les seves recerques:

El seu particular *modus operandi* es repetí en aquestes [es refereix al *Còdex de las Huelgas* i les *Cantigas*] i en la major part de la resta de publicacions amb què anà esglaonant la seva fecunda vida intel·lectual: edició musical utilitzant els més moderns criteris científics (amb la incorporació de facsímils sempre que fos possible i recomanable) acompanyada d'extensos estudis que anaven molt més enllà del repertori editat fins a convertir-se en autèntiques monografies sobre una època. Aquests estudis "introductoris" es van convertir en l'espai idoni per abocar, de vegades de manera certament precipitada, la seva erudició sense límit, resultat d'anys i anys d'aplegament de materials sovint esparsos i de difícil i llarga elaboració. Molts d'aquests apunts es transformaren en articles especialitzats, però molts d'altres no arribaren a convertir-se en textos definitius a causa de la impossibilitat d'abastar en una sola vida tantes i tantes parcel·les.⁸⁵

⁸⁴ Higiní ANGLÈS, *La música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1935.

⁸⁵ Màrius BERNADÓ, «Higiní Anglès, musicòleg», *Revista Musical Catalana* 197 (Març 2001) p. 30.

Cal destacar aquí la seva enorme capacitat de treball a què ens hem referit a l'apartat 1.9.1 en parlar de la seva tasca investigadora durant els anys del PIMS. La veritat és que, a la vista d'allò que ha deixat escrit, es fa difícil que hom pugui creure que es tracti de l'obra d'una sola persona. Tornem als comentaris de Josep M. Llorens per entendre bé de què estem parlant:

Mossèn Anglès morí pràcticament amb la ploma als dits, submergit entre papers. Publicar llibres fou l'obsessió de la seva vida. Inquietud fins i tot fora mesura [...]

Si fos possible de veure la quantitat de quartilles i fulls de paper pautat que ell ha emplenat en el curs de la seva llarga vida, en restaríem meravellats. Innombrables pàgines de musicologia viva ja no poden morir, perquè són patrimoni públic. Ens corprèn la grandesa de l'obra acomplerta [...]

Fou un home que prescindí del cinema, del teatre, de la televisió, del futbol i de tota mena de passatemps, per abocar-se plenament a l'estudi i a la investigació. Quan algú obria la porta del seu despatx, la primera mirada d'aquell home treballador, per sobre les ulleres, era de recel. Hom tenia la certesa que el destorbava, perquè aquell escriptor no parava mai. Sempre entretingut hores i més hores.⁸⁶

En determinades ocasions el seu treball ha rebut alguna valoració crítica pel fet que determinades transcripcions a vegades no semblaven prou fidels als mecanismes acadèmics establerts per la musicologia científica. Mossèn Higiní Anglès hi sortia al pas dient que els resultats musicals havien de ser «cantables», havien de «sonar bé». Si això que acabem de comentar, des del vessant científic pot semblar agosarat, la veritat és que el profund coneixement que Anglès tenia de tota mena de música, del Cant Gregorià, la polifonia medieval, la música dels trobadors, i la polifonia i la música instrumental fins al segle XVIII, sense oblidar el coneixement de la música tradicional de l'àrea de cultura catalana, feia que a vegades poguéssim permetre's de treballar a partir d'intuïcions que en molts casos s'han mostrat absolutament encertades. El mateix Llorens, en parlar de la transcripció de les *Cantigas* diu: «Cal dir, a

⁸⁶ Josep M. LLORENS «Semblança de Mn. Higiní Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et Studio), *Higiní Anglès. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XX.

més, que el sistema emprat per Anglès fa que tals cançons resultin galanes, melodioses i escaients, semblants al cant popular.»⁸⁷

Certament tenia uns criteris molt assentats quant a la fluïdesa melòdica d'acord amb el text, cosa que havia assimilat ja des de molt jove en treballar a fons el Cant Gregorià i la cançó tradicional, fruit ambdós cants d'una molt llarga sedimentació que els dona determinades característiques on es fon amb gran equilibri el text amb la melodia. Valgui com a explicació del què diem un altre comentari de Josep M. Llorens respecte a unes modificacions dels textos litúrgics fets sobre els anteriors textos oficials: «Enamorat com estava del saltiri en la versió coneguda amb el nom de *Vulgata*, quan va aparèixer l'any 1945 la nova traducció al llatí, per desig de Pius XII, més ajustada a l'original hebreu, Mossèn Anglès no es cansava de dir: "Serà molt bona aquesta versió, però no canta".»⁸⁸

I és que Mn. Higiní ho sentia i ho explicava exactament així. Havent estat, qui escriu aquestes ratlles, deixeble de musicologia de Mn. Josep M. Llorens durant un curs acadèmic més d'una vegada ens comentava que Mn. Anglès, durant l'elaboració de les transcripcions de les *Cantigas*, davant el resultat d'alguna transcripció melòdica que no tenia la bellesa i l'encert que el seu criteri estètic li dictava, comentava al jove Mn. Llorens: «Aquesta melodia no sona prou bé; segur que he fet alguna errada en transcriure-la.»

La intuïció i clarividència del nostre musicòleg es fan evidents amb el pas dels anys. El professor Anscari Manuel Mundó, eminent historiador, paleògraf i liturgista, en la ponència d'obertura del Congrés Internacional «Higiní Anglès i la musicologia hispànica» tingut a Barcelona i Tarragona el setembre de 1988 amb motiu del centenari del seu naixement, expressava la perplexitat per la densitat i la validesa del seu treball *La Música a Catalunya fins al segle XIII*. I fa referència explícita a l'asseveració que Anglès fa en aquesta obra de que el pas de la litúrgia hispànica a la francoromana a Catalunya va ser en època carolíngia, molt abans del segle XI, tal com fins aleshores s'afirmava. Tenint en compte que Anglès no era específicament liturgista, però que necessitava conèixer la litúrgia per explicar el passat de la música a Catalunya, aquella afirmació va ser una avançada d'allò que molts estudis posteriors varen establir. Diu Mundó: «No em toca explicar aquí el procés de canvi i les proves que el Dr. Gros i el qui us parla hem donat en altres llocs. Sí que convé remarcar la

⁸⁷ *Ibíd.*, p. XXVIII.

⁸⁸ *Ibíd.*, p. XXXIII.

clarividència d'Anglès en aquest tema de la litúrgia tan lligat a la transformació de la música a Catalunya.»⁸⁹

Jo mateix, al mateix congrés en què Mundó feia aquesta reflexió vaig comentar, en un to similar, a la meva ponència:

Caldrà, però, assenyalar que Higini Anglès depassà l'àmbit estricte que la musicologia li imposava [...] Així, doncs, el nostre musicòleg hagué d'incidir en aspectes que, malgrat ser complements importants i essencials en la seva obra, sabé tractar amb la profunditat que en aquell moment el tema requeria. Em refereixo a camps com, per exemple, la codicologia i la història de la litúrgia, els quals, si haguessin presentat un estadi més avançat d'investigació, haurien facilitat una tasca encara més fèrtil d'Higini Anglès. Cal assenyalar, doncs, que fou – i és encara – punt de partida d'estudis que, en un principi, no són estrictament musicològics, malgrat la seva proximitat de camp, i que liturgistes, paleògrafs, arxivers i historiadors de l'època medieval, en general, podem veure a la seva obra els punts de partida més diversos per a les nostres investigacions.⁹⁰

Màrius Bernadó en dóna també una visió clara i concisa on raona el perquè Higini Anglès ha esdevingut un dels musicòlegs imprescindibles del segle XX:

Si hi ha algun aspecte que caracteritza la producció musicològica d'Higini Anglès, a part de la seva incomparable capacitat de treball, aquest seria una innata agudesia, una perspicàcia que li permeté detectar amb molta clarividència línies de treball innovadores, fonts i repertoris mereixedors de més atenció, particularitats i detalls que fins llavors havien passat desapercebuts i que esperaven que els ulls del musicòleg català s'hi deturés.⁹¹

⁸⁹ Anscari M. MUNDÓ, «Consideracions paleogràfiques a l'entorn de la monodia litúrgica medieval en l'obra d'Higini Anglès», *Recerca Musicològica* (IX-X) 1989-1990, p. 7. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42761/51619>> [Consulta: 20 setembre 2024].

⁹⁰ Joaquim GARRIGOSA, «Aportacions posteriors a Higini Anglès en el camp de la monodia litúrgica medieval», *Recerca Musicològica* (IX-X) 1989-1990, p. 15. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42762/51620>> [Consulta: 20 setembre 2024].

⁹¹ Màrius BERNADÓ, «Higini Anglès, musicòleg», *Revista Musical Catalana* 197 (Març 2001) p. 31.

3. A MANERA D'EPÍLEG

Mossèn Higini Anglès, aquest home nascut en terra pagesa al Camp de Tarragona, home d'església i fill dilecte de la cultura catalana, ha estat el millor referent de la ciència musicològica del segle XX a Catalunya.

Deixeble privilegiat de Felip Pedrell i de Friedrich Ludwig va saber comunicar amb generositat allò que va aprendre i allò que va trobar a través de les seves recerques, a tots els que varen tenir la gran fortuna de treballar amb ell en les diferents institucions que va dirigir, és a dir la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya, l'Instituto Español de Musicología i el Pontificio Istituto di Musica Sacra.

En fer un seguiment de la seva obra escrita, sorprèn la seva enorme capacitat de treball, la seva tasca absolutament rigorosa, la densitat i la quantitat de la seva feina publicada i la perdurabilitat de les seves investigacions. No és freqüent que una persona tan fecunda intel·lectualment arribi a deixar un llegat tan sòlid i perdurable a nivell científic. Certament hi ha aspectes que amb l'aparició de nova documentació i amb la reinterpretació de les dades, poden experimentar canvis i visions diferents, però el treball d'Anglès és a la base de molts treballs de la musicologia actual i gran part de les seves afirmacions es mantenen.

I tot això en un segle XX que va ser molt convuls a la seva estimada Catalunya i amb algunes transformacions difícils d'assumir a l'Església de la que fou sempre un lleial servidor.

Els seus deixebles de primera, segona, tercera i, ara ja, de quarta generació sempre estarem agraïts a Mossèn Higini Anglès per haver posat el nom de Catalunya com a referent de la ciència musicològica d'arreu.

4. BIBLIOGRAFIA

- AGUILÓ, Marià, *Romancer popular de la terra catalana. Cançons feudals cavalleresques*, Barcelona: Llibreria Àlvar Verdaguer 1893. Disponible a: <https://books.google.es/books?id=G1QTAAAAQAAJ&printsec=frontcover&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false> [Consulta: 15 setembre 2024].
- ANGLÈS, Higini, «Melodies populars religioses», *Vida cristiana* 8, Barcelona 1920-21.
- , «Cantors und Ministrers in den Diensten der Könige von Katalonien-Aragorien im 14. Jahrhundert», en *Deutsche Gesellschaft für Musikwissenschaft: Bericht über den I. Musikwissenschaftlichen Kongress der Deutschen Musikgesellschaft in Leipzig*, Leipzig 1925, p. 56-66.
- , «Els cantors i organistes francoflamencs i alemanys a Catalunya els segles XIV-XV», en *Overdruck uit het Gedenboek aangeboden aan Dr. D.F. Scheurleer op zijn 70 verjaardag*, La Haia: Martinus Nijhoff 1925, p. 49-62.
- , *Johannis Pujol. In alma Cathedrali Barcinonensi cantus magistri. Opera omnia*, I, Barcelona: Biblioteca de Catalunya 1926.
- , «Les melodies del trobador Giraut Riquier», *Estudis Universitaris Catalans*, XI, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans 1926.
- , *Recull de cançons populars de la comarca del Camp*, Reus: Centre de Lectura 1926.
- , *Joan Cabanilles. Musici organici Iohannis Cabanilles. Opera omnia*, I, Barcelona: Biblioteca de Catalunya 1927.
- , «Memòria de la missió de recerca de cançons i músiques populars realitzada per Mn. Higini Anglès i en Pere Bohigas», en *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials*, Volum I, Fascicle II, Barcelona: Fundació Concepció Rabell i Cibils, Vda. Romaguera 1928, p. 179-258.
- , *El còdex musical de Las Huelgas (Música a veus dels segles XIII-XIV)*, I, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1931.
- , «La musique aux Xe et XIe siècles. L'école de Ripoll», en *La Catalogne à l'époque romane*, París: Librairie Ernest Leroux ¹⁹³².
- , *Antoni Soler. Sis quintets per a instruments d'arc i orgue o clave obligat. Transcripció i revisió per Robert Gerhard. Introducció i Estudi d'Higini Anglès, prev*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1933.
- , *La música a Catalunya fins al segle XIII*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans - Biblioteca de Catalunya 1935 [reproducció de l'edició original (Barcelona, 1988)].

- , *La música en la Corte de los Reyes Católicos. I Polifonía religiosa*, Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas - Instituto Diego Velázquez 1941.
- , *La Música de las Cantigas de Santa María del rey Alfonso el Sabio*, 4 volums, Barcelona: Diputació Provincial de Barcelona - Biblioteca Central 1943-1964.
- , «Latin chant before St. Gregory» i «Gregorian chant», en Anselm HUGHES (ed.), *New Oxford History of Music, II: Early Medieval Music up to 1300*, London: Oxford University Press 1954, p. 58-127.
- , «Il prossimo Concilio Ecumenico e la Musica Sacra», *Bolletino degli Amici del Pontificio Istituto di Musica Sacra*, XI, Roma 1959.
- , «El canto popular en las melodías de los trovadores provenzales», *Anuario Musical*, XV, Barcelona: CSIC 1960.
- , «Il prossimo Concilio Ecumenico e la Musica Sacra (polifonia)», *Bolletino degli Amici del Pontificio Istituto di Musica Sacra*, XII, Roma 1960.
- , «L'école espagnole», en Alexis ROLAND-MANUEL (dir.), *Histoire de la Musique*, I, *Encyclopédie de la Pléiade*, Tours: Gallimard 1960, p. 1355-1385.
- , «Das Alte und das Neue in der heutigen Kirchenmusik und die Vereinigung der Christen», *Kongress-Bericht für Kirchenmusik in Bern*, 1962.
- , «Un tractat de cant pla d'autor anònim del segle XVI», en *Spanische Forschungen der Görresgesellschaft*, Miscel·lània Josep Vives, Münster Westfalen, Aschendorff 1963, p. 277-293.
- ANGLÈS, Higini – SUBIRÁ, José, *Catálogo musical de la Biblioteca Nacional de Madrid*, Barcelona: Instituto Español de Musicología 1946-1951.
- ARAMON, Ramon, «Institut d'Estudis Catalans», en *Enciclopèdia Catalana*, 13, Barcelona: Enciclopèdia Catalana 1987, p. 111. Disponible a: <<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/institut-destudis-catalans>> [Consulta: 17 setembre 2024].
- Arxiu Vidal i Barraquer. *Església i estat durant la Segona República espanyola 1931-1936*, II. Miquel BATLLORI i Víctor Manuel ARBELOA (eds.).
- AVIÑOÀ, Xosé, *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, IV: *Del Modernisme a la Guerra Civil*, Barcelona: Edicions 62 1999.
- BADIA i MARGARIT, Antoni M., «Mig segle després.^{La} "Mútua escolar Blanquerna"», *Serra d'Or*, 182, Novembre 1974, p. 37-40. Disponible a: <https://www.cervantesvirtual.com/portales/serra_dor/obra/any-xvi-num-182-novembre-1974/> [Consulta: 25 setembre 2024].

- BERNADÓ, Màrius, «Higini Anglès, musicòleg», *Revista Musical Catalana* 197 (Març 2001) p. 30-32.
- BONASTRE, Francesc, «La institucionalització de la musicologia», en Xosé AVIÑOÀ (dir.), *Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*, V: *De la postguerra als nostres dies*, Barcelona: Edicions 62 2002, p. 139-159.
- Felipe Pedrell. *Acotaciones a una idea*, Tarragona: Caixa d'Estalvis de Tarragona 1977.
- BORJA DE RIQUIER, Francesc Cambó. *L'últim retrat*, Barcelona: Edicions 62 2022.
- BRIZ, Francesc Pelagi, *Cançons de la terra*, 5 volums, Barcelona: Llibreria Àlvar Verdager, 1866-1877. Alguns volums estan disponibles a través de la plataforma Google Llibres.
- CAPMANY, Aureli, *Cançoners popular*, Barcelona: Ketres 1980.
- CIRICI, Alexandre, *Nen, no t'enfilis*, Barcelona: Destino 1972.
- CRESPI, Joana, «El treball d'Higini Anglès al capdavant de la Secció de Música de la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya», *Revista Musical Catalana* 197 (Març 2001) p. 37-39.
- CRIVILLÉ, Josep, «Letnomusicologia en l'obra d'Higini Anglès», *Recerca Musicològica* IX-X (1989-1990) 195-205. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42773/51629>> [Consulta: 16 setembre 2024].
- DOLÇ, Jordi, *Higini Anglès (1888-1969). Prevere de Maspujols (Baix Camp). Musicòleg*, Tarragona: El Mèdol 1988.
- ESTRADA, Gregori, «Mossèn Higini Anglès», *Serra d'Or* 124 (gener 1970) 65. Disponible a: <https://www.cervantesvirtual.com/portales/serra_dor/obra/serra-dor-71/> [Consulta: 25 setembre 2024].
- GARRIGOSA, Joaquim, «Aportacions posteriors a Higini Anglès en el camp de la monodia litúrgica medieval», *Recerca Musicològica* IX-X (1989-1990) p. 15. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42762/51620>> [Consulta: 20 setembre 2024].
- LEMAN, Jordi, «L'ensenyament religiós a l'Escola Blanquerna. Un testimoniatge», *Serra d'Or* 303 (Desembre 1984) 83-85. Disponible a: <https://www.cervantesvirtual.com/portales/serra_dor/obra/serra-dor-any-xxvi-num-303-desembre-1984-986570/> [Consulta: 20 setembre 2024].
- LLORENS, Josep M., «Semblança de Mn. Higini Anglès, musicòleg», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Hygini Anglés. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XIX-XXXIX.

<<https://www.examenapium.it/cs/biblio/Lopez1976.pdf>> [Consulta: 30 setembre 2024].

—, «Bibliographia», en Joseph LÓPEZ CALO (cura et studio), *Hygini Anglés. Scripta Musicologica* (Storia e Letteratura 131), Roma: Edizioni di Storia e Letteratura 1975, p. XLI-XLVII. <<https://www.examenapium.it/cs/biblio/Lopez1976.pdf>> [Consulta: 30 setembre 2024].

MILÁ Y FONTANALS, Manuel, *Romancerillo catalán. Canciones tradicionales*, Barcelona: Llibrería Àlvar Verdaguer 1882. Disponible a: <<https://books.google.es/books?id=ZW0nAAAAMAAJ&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>> [Consulta: 10 setembre 2024] (cal indicar que al web algunes pàgines de les cançons no estan ordenades correctament).

MUNDÓ, Anscari M., «Consideracions paleogràfiques a l'entorn de la monodia litúrgica medieval en l'obra d'Higini Anglés», *Recerca Musicològica* IX-X (1989-1990) p. 7. Disponible a: <<https://raco.cat/index.php/RecercaMusicologica/article/view/42761/51619>> [Consulta: 20 setembre 2024].

PEDRELL, Felip – ANGLÈS, Higini, *Els Madrigals i la Missa de difunts d'En Brudieu*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans 1921.

PEDRELL, Felip, *Cancionero Musical Popular Español*, Valls: E. Castells 1918.

PENA, Joaquim – ANGLÈS, Higini, *Diccionario de la Música Labor*, Barcelona: Labor 1954.

5. IMATGES*

Fig. 1. Vers el 1912. Higinio Anglés després de ser ordenat sacerdot.

Fig. 2. Felip Pedrell «el mestre», com sempre l'anomenà Higinio Anglés.

* Totes les imatges reproduïdes formen part de la col·lecció de fotografies que pertanyen a la Biblioteca de Catalunya, que n'ha fet la digitalització expressa per a l'edició d'aquest llibre.

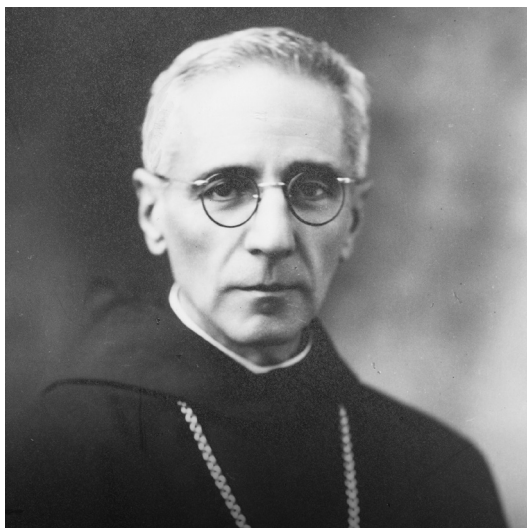

Fig. 3. Gregori M. Sunyol, el seu principal professor de Cant Gregorià.

Fig. 4. 1916. Professors i alumnes del Curs Superior de Cant Gregorià a la Sala d'assaigs de l'Orfeó Català, al Palau de la Música Catalana. Primer rengle (asseguts), d'esquerra a dreta: Mn. Josep Masvidal, Lluís Millet, pare Gregori M. Sunyol, Mn. Francesc P. Baldelló i Mn. Josep M. Cogul. Segon rengle (drets): Mn. Claudi Galadies, Mn. Higiní Anglès, Mn. Camil Sabater, Mn. Antoni Batlle, Jeroni Moragas Rodés, Antoni Gaudi, p. Josep Teixidor (escolapi), Josep Barberà, Vicenç de Moragues i Aureli Capmany. Tercer rengle (drets): Mn. Raich, Mn. Ribera, Mn. Pujol, Julita Farnés, Mn. Josep Colomer, Vicenç M. Gibert, Francesc Pujol, Eusebi Daniel, Josep Cumellas i Ribó i Francesc Figueras de Barberà. A l'esquerra de la foto: l'organista Giu i una germana de Puig i Cadafalch.

Fig. 5. 1922, a Canalda d'Odén. A l'esquerra La Rita de Canalda amb la seva nora. La Rita, que segons Anglès tenia uns 48 anys, va cantar algunes de les cançons que hi va recollir.

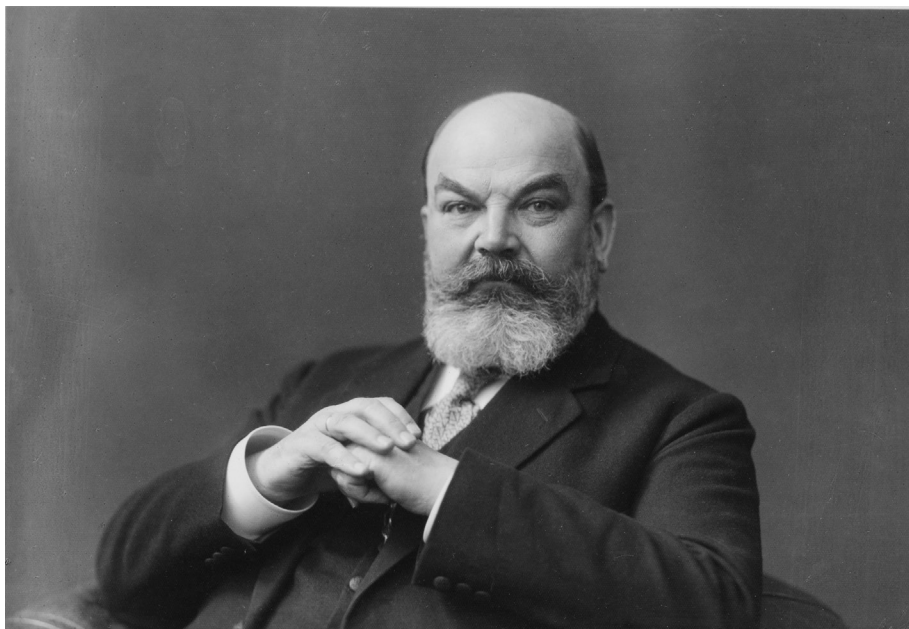

Fig. 6. Friedrich Ludwig, qui Anglès sempre considerà el seu segon mestre en musicologia.

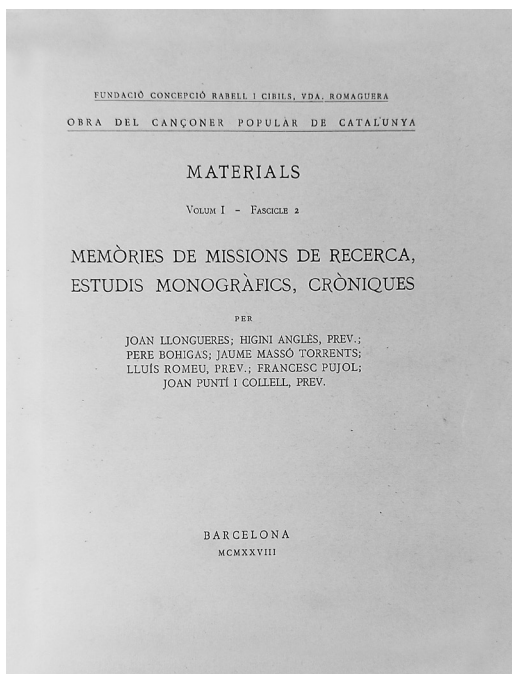

Fig. 7. 1928. Publicació de les *Memòries de Missions de Recerca dels Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*.

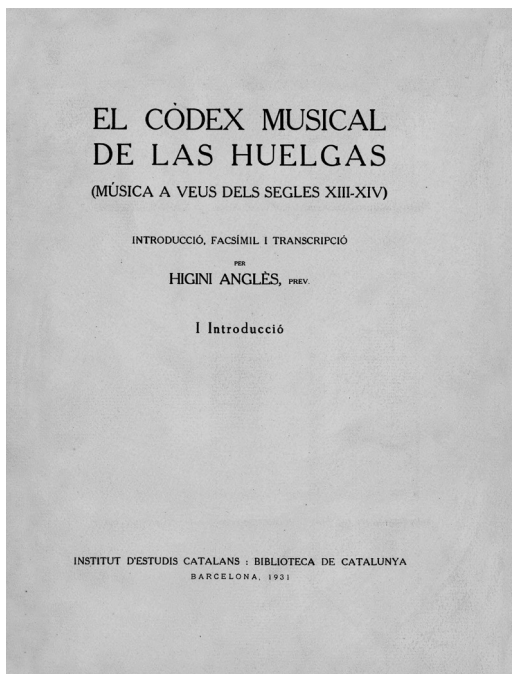

Fig. 8. 1931. Publicació d'*El Còdex Musical de Las Huelgas*.

Fig. 9. 1933. Publicació dels *Sis quintets* del pare Antoni Soler, en col·laboració amb Robert Gerhard.

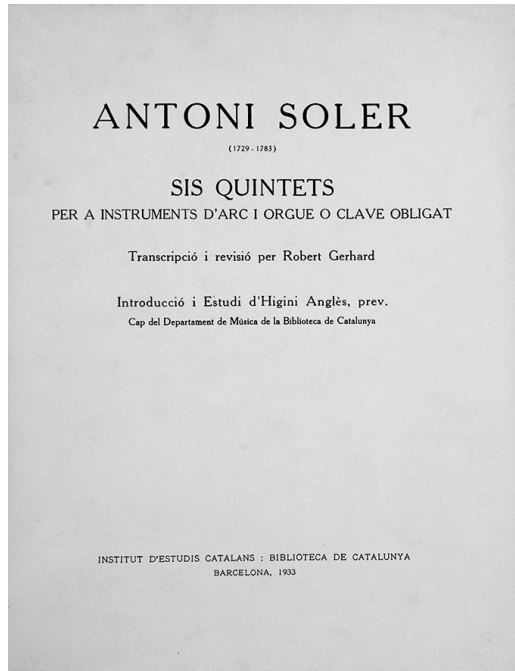

Fig. 10. 1935. Publicació de *La Música a Catalunya fins al segle XIII*, obra de referència de la musicologia medieval catalana.

Fig. 11. Abans de 1936. Mn. Anglès i Joan Llongueres amb un grup d'alumnes de la Mútua Escolar Blanquerna al Pati dels Tarongers de la Generalitat de Catalunya.

Fig. 12. 1938. A la Universitat Catòlica d'Eichstätt en motiu d'un dels cursos de Cant Gregorià que va impartir a Alemanya durant la Guerra Civil.

Fig. 13. 1938. Higinio Anglés a Múrcia.

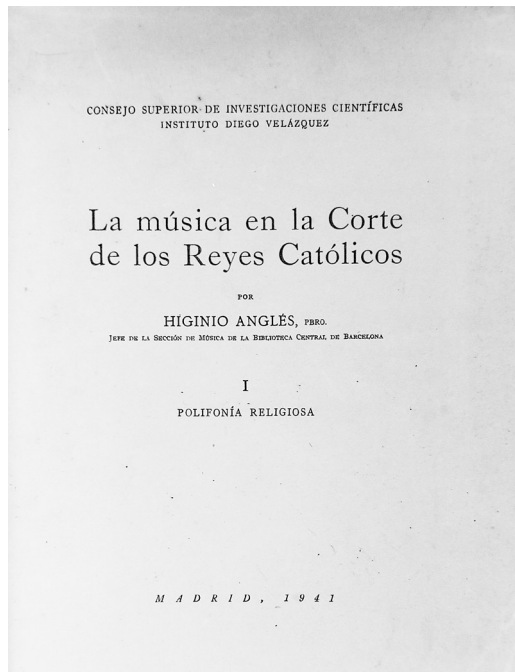

Fig. 14. 1941. Publicació del primer volum de *La música en la Corte de los Reyes Católicos*.

Fig. 15. Vers el 1945. Estatge de l'Institut Espanol de Musicologia a la seu de la Biblioteca de Catalunya.

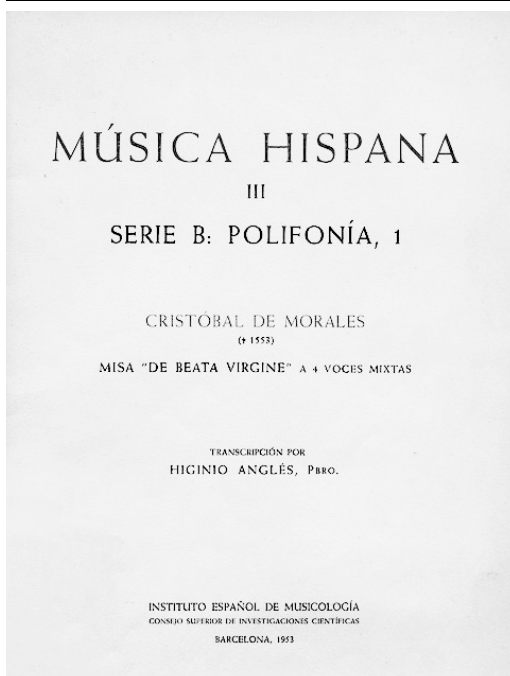

Fig. 16. 1953. Publicació del tercer volum de les obres completes de Cristóbal de Morales.

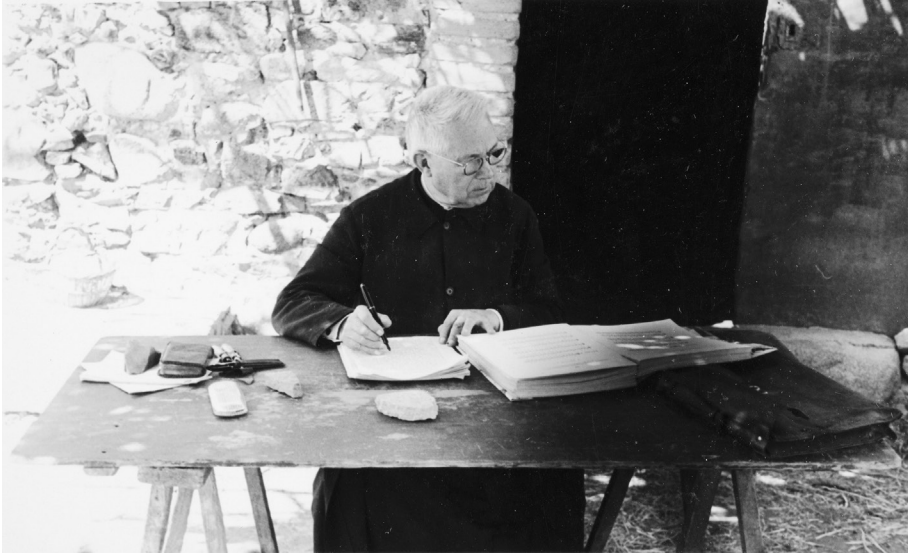

Fig. 17. 1954. Treballant a l'estiu a la finca familiar del Parrot a Maspujols.

Fig. 18. Vers el 1957. El Papa Pius XII amb Mn. Higini Anglès i el claustre de professors del Pontificio Istituto di Musica Sacra.

Fig. 19. 1957. Mn. Higiní Anglès debatent amb Jacques Chailley al Congrés Internacional de la Música Sagrada de París.

Fig. 20. Vers el 1960. Amb el Papa Joan XXIII.

Fig. 21. Amb monges de l'Institut Mary Ward, al camí de Sant Miquel de Montserrat davant l'escultura de sant Francesc de Francesc Viladomat.

Fig. 22. Victoria de los Ángeles amb Ars Musicae.

Fig. 23. Higini Anglès amb Victoria de los Ángeles.

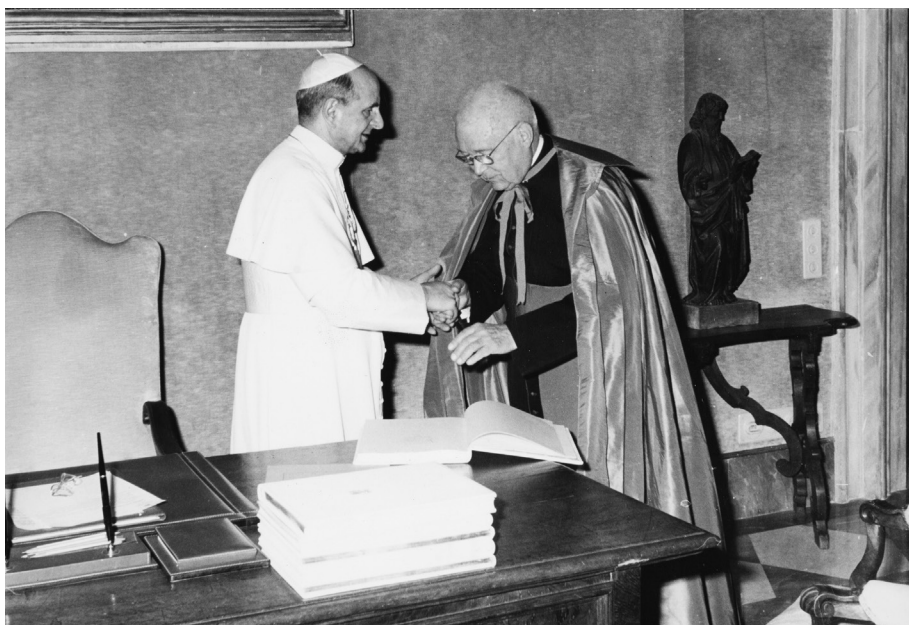

Fig. 24. 1964. Amb el Papa Pau VI, probablement en l'acte de presentació del darrer volum de les *Cantigas de Santa María*.

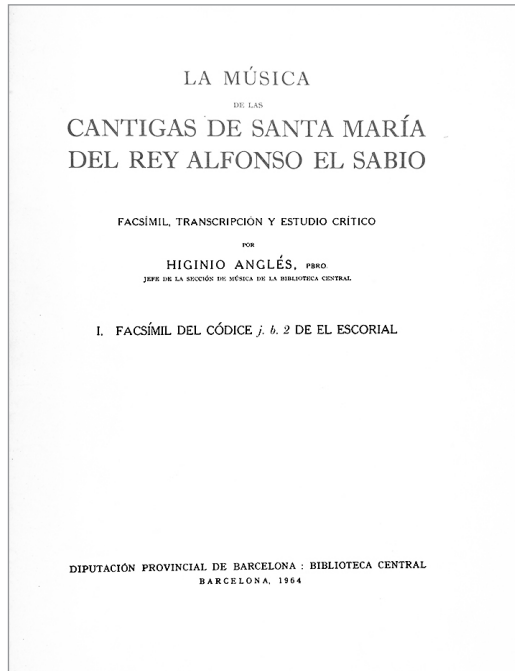

Fig. 25. 1964. Publicació del darrer volum de les *Cantigas de Santa María*.

Fig. 26. Mossèn Higinio Anglés a la Sala Accademica del Pontificio Istituto di Musica Sacra.

Memòria del curs 2023-2024

Les activitats del curs lectiu 2023 - 2024 s'iniciaren el dia 5 de setembre amb l'obertura de la Secretaria al seu nou emplaçament al claustre de Sant Pau i la realització dels exàmens de la convocatòria extraordinària. Les classes començaren el dia 25 de setembre.

Estadística d'alumnes

Els alumnes matriculats durant el curs 2023 - 2024 van ser 126: 22 alumnes ordinaris (17 alumnes del Batxillerat en Ciències Religioses, 5 alumnes de la Llicenciatura en Ciències Religioses); 1 alumne extraordinari del Batxillerat en Ciències Religioses; 23 alumnes de la DECA infantil-primària; 8 alumnes de cursos de formació permanent del professorat, 15 alumnes del curs d'iniciació teològica per a agents de pastoral i 57 alumnes oients.

Cursos i col·laboracions

Aquest curs, les noves assignatures que es van programar dins el currículum de la Llicència van ser: «El procés de transmissió literària de les Sagrades Escripures» a càrrec del Dr. Joan Ramon Marín, «Concilis i moviments herètics a l'antiga Església», a càrrec del Dr. Albert Viciano i «Museologia cristiana i patrimoni» a càrrec de la Dra. Chiara Cecalupo (telemàticament des de Roma), la Dr. Emma Zahonero, el Llic. Jesús Mendiola (ambdós telemàticament des de Guadalajara), el Dr. Andreu Muñoz (presencialment) i la Llic. Míriam Ramon (presencialment). Per manca d'inscripcions es va suspendre l'assignatura del primer curs del Batxillerat: «Història de l'Església I» a càrrec del Dr. Andreu Muñoz.

Durant aquest curs també es va reprogramar el primer curs «Iniciació teològica per a Agents de Pastoral» amb l'objectiu de continuar oferint una formació bàsica en Ciències Religioses adreçada principalment als fidels que tenen responsabilitats eclesials o estan cridats a tenir-les. El van seguir 15 alumnes, alguns a *motu proprio* i d'altres enviats per les seves parròquies o UPA.

Durant el curs 2023 – 2024 es van impartir 6 cursos de formació permanent del professorat reconeguts pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Després d'alguns cursos de no programar-se es va recuperar l'Aula de la Gent Gran: un espai de formació, fora de l'horari habitual de les classes a l'INSAF ja que les classes són els dijous de les 10.30 h a les 12.00 h. Es va impartir el curs «Música sacra: Història i sentit» que va anar a càrrec del Llic. Jaume Gené amb una durada de 12 hores i va ser seguit per una vintena d'alumnes.

Del 8 al 12 de juliol, mitjançant la col·laboració entre l'Associació Bíblica de Catalunya i el nostre Institut es van oferir els Cursos Bíblics d'Estiu com a assignatures optatives del primer i del segon cicle dels nostres estudis ordinaris i com a cursos de formació permanent del professorat amb una assistència de 46 alumnes d'arreu de Catalunya. El Dr. Joan Ferrer va impartir el curs «Lectura de l'Evangeli segons Joan» i el Dr. Joaquim Malé el curs «Els llibres de la història d'Israel».

Cronologia dels esdeveniments

El dia 18 d'octubre es va organitzar la presentació del llibre *La penúltima paraula* del Dr. Antoni Matabosch editat per Viena Edicions. L'acte que va tenir lloc a la sala Santa Tecla del Centre Tarraconense «El Seminari» de Tarragona va ser presidit per Mons. Joan Planellas, Arquebisbe de Tarragona, i hi van intervenir Mn. Joan Anton Cedó, rector de la unitat pastoral d'Alcover; la Sra. Carme Munté, sotsdirectora de Catalunya Cristiana i l'autor.

El dia següent, 19 d'octubre, va tenir lloc l'acte d'inauguració del curs 2023 - 2024 a Sala d'Actes del Centre Tarraconense «El Seminari». Fou presidit per l'arquebisbe Joan, Moderador de l'Institut, i va comptar amb la presència del pro-rector de l'AUSP, el Dr. Joan Torra, així com d'altres autoritats acadèmiques i eclesiàstiques.

L'acte acadèmic s'inicià amb unes paraules del director de l'Institut, el Dr. Andreu Muñoz. Tot seguit, va intervenir la secretària de l'Institut amb la lectura de la memòria del curs 2022 – 2023. La Lliçó inaugural va anar a càrrec del Dr. Joan Miquel Bravo, professor estable i sotsdirector de l'INSAF amb el títol: *Creativitat i sinodalitat. L'Església com a subjecte estètic teològic*. En acabar, tots els assistents vam gaudir una estona de germanor amb un refrigeri al claustre de Sant Pau.

En el marc de la Jornada de Tardor de l'ISCRVic del curs 2023-2024, el dia 30 de novembre, el sotsdirector de l'INSAF, Dr. Joan Miquel Bravo, va participar a la Taula rodona «Els Instituts Superiors de Ciències Religioses de les diòcesis catalanes: passat, present i futur» amb motiu del 25è aniversari de la creació de l'Institut de Vic.

El dia 5 de desembre, dins del programa d'activitats commemoratives del 800 aniversari del primer pessebre, va tenir lloc la taula rodona «La paradoxa del Nadal: entre la vivència religiosa i la festivitat consumista». Aquest acte va comptar amb la participació dels membres del Grup de pensament cristià de la Delegació diocesana per a la cultura de l'Arquebisbat de Tarragona, entre els quals Mn. Santi Soro, professor emèrit de l'INSAF.

El dia 11 de desembre coincidint amb l'efemèride de la commemoració del 45è aniversari del retorn de les despulles del cardenal Vidal i Barraquer a Tarragona, la Biblioteca del Seminari Pontifici va organitzar un acte que començà amb la conferència «La memòria del cardenal Vidal i Barraquer durant la dictadura», a càrrec del Llic. Xavier Cortés, professor de l'INSAF i, a continuació, hi va haver una taula rodona amb el testimoni de Mons. Miquel Barbarà i de Mn. Joaquim Claver que va ser moderada pel Dr. Andreu Muñoz, delegat diocesà per a la cultura i director de l'INSAF. L'acte va ser presidit pel Sr. Arquebisbe i fou presentat per Mn. Enric Mateu, director de la Biblioteca.

El dia 22 de desembre les classes van aturar-se per les festes nadalenques. Es van reprendre el 8 de gener. Del 22 de gener a l'1 de febrer es van dur a terme els exàmens del primer quadrimestre.

Les classes del segon quadrimestre s'iniciaren el 5 de febrer.

El 12 de febrer el Comitè Solidaritat Óscar Romero de Tarragona i Reus, la Fundació Pere Casaldàliga i l'Institut Superior de Ciències Religioses «Sant Fructuós» van organitzar una conferència a càrrec de Fra José Fernandes Alves, dominic amb el títol «Decolonitzar el món i la vida» que va tenir lloc a l'Espai Muralla del Centre Tarraconense «El Seminari».

El 29 de febrer va tenir lloc a Barcelona l'Aula Magna del Seminari Conciliar de Barcelona un acte de reconeixement a la figura del Dr. Armand Puig i Tàrrach, primer rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià (AUSP). Durant l'homenatge, celebrat en el context del Dia de les Facultats, l'AUSP va lliurar la Medalla d'Honor de l'Ateneu al Dr. Puig i Tàrrach. L'acte va comptar amb la participació del cardenal José Tolentino, prefecte del Dicasteri per a la Cultura i l'Educació. El cardenal va agrair al Dr. Puig la seva passió per la Paraula de Déu i el seu afany per transmetre-la, i li va donar les gràcies per haver acceptat la nova responsabilitat com a president de l'Agència de Verificació i Promoció de la Qualitat de l'Ensenyament a les Universitats i Facultats eclesiàstiques (AVEPRO). Després de la intervenció de Tolentino i la lectura de l'acta en la qual s'aprova el lliurament de la Medalla *ad honorem* de l'AUSP al Dr. Armand Puig, el Dr. Agustí Borrell, ocd, va repassar la llarga trajectòria de Puig en la

seva *Laudatio* dedicada a l'actual president de l'AVEPRO. En l'acte hi foren presents el Dr. Andreu Muñoz, director de l'INSAF, el Dr. Joan Miquel Bravo, sotsdirector i altres professors.

El Consell d'Institut es va reunir en sessió ordinària el dia 15 de març.

El dia 22 de març les classes van aturar-se per les festes pasquals. Es van reprendre el 8 d'abril.

Dos anys després de la celebració del Congrés *El monument tardoromà de Centelles: Dades, context, propostes*, el dia 4 d'abril va tenir lloc la presentació del llibre que recull les seves actes, inserit en la Col·lecció *Studia Archaeologia Christianae* de l'Ateneu Universitari Sant Pacià (AUSP).

L'acte de presentació, que va tenir lloc a la seu dels Serveis Territorials de Cultura de la Generalitat de Catalunya a Tarragona, va comptar amb la participació de la seva directora, Sra. Lurdes Malgrat; la directora del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona, Sra. Mònica Borrell; el director de l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós i coeditor de la publicació, Dr. Andreu Muñoz; la responsable de publicacions de l'Ateneu Universitari Sant Pacià i també coeditora, Dra. Cristina Godoy; i el president de l'Agència de Verificació i Promoció de la Qualitat de l'Ensenyament en les Universitats i Facultats Eclesiàstiques de la Santa Seu i rector de l'AUSP durant la celebració del Congrés, Dr. Armand Puig. A més, també s'hi van fer presents l'arquebisbe Dr. Joan Planellas, el pro-rector de l'AUSP, Dr. Joan Torra, i altres autoritats civils, com l'alcalde de Constantí, Sr. Òscar Sánchez.

La publicació de les actes del Congrés, recull la transversalitat que es va constatar en el decurs de les jornades i compta amb un total de vint-i-set autors i vint-i-dues contribucions. Hi podem trobar, a través de les ponències i altres aportacions, la història de la investigació del monument, la topografia del jaciment i el context territorial, el context històric dels segles IV al VI, l'arquitectura del jaciment, els contextos arquitectònics al voltant de Centelles, el seu programa decoratiu i iconogràfic, una lectura des de la teologia de la imatge a través dels Pares de l'Església, les conclusions de la taula rodona i una síntesi final a partir de les diverses hipòtesis elaborada per Mn. Armand Puig.

El dia 16 d'abril a l'Espai Muralla del Centre Tarraconense "El Seminari" va tenir lloc la presentació del llibre *Apuntes para una historia del museo sacro cristiano desde la antigüedad hasta nuestros días* de la Dra. Chiara Cecalupo. L'acte va tenir el format d'una interessant conferència que va pronunciar l'autora del llibre, una experta en museologia, investigadora de la Universidad Carlos III i professora del Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana a Roma. A tal efecte, es va habilitar

una connexió telemàtica amb Roma per gaudir d'un relat que va conduir als assistents per la història del museu cristià des de l'època paleocristiana fins als nostres dies.

L'activitat acadèmica va continuar fins al 7 de juny quan s'acabaren les sessions del segon quadrimestre i es va iniciar el període d'exàmens. Es va donar per finalitzat el curs 2023 – 2024, amb la notificació de les qualificacions el dia 4 de juliol.

Durant el curs el nostre director ha participat en les reunions periòdiques dels directors dels Instituts de Ciències Religioses i en les del Senat acadèmic de l'Ateneu Universitat Sant Pacià a Barcelona.

Agraïments finals

L'Institut vol agrair la col·laboració amb persones i organismes que han prestat el seu servei a la nostra institució durant el curs 2023-2024, a la Sra. Ana Arroyo, coordinadora d'activitats del Centre Tarraconense «El Seminari», a la tasca realitzada pel personal de consergeria: la Sra. Montserrat Sabaté i el Sr. Óscar Mosquera, i al personal de neteja. També agraeix la sempre inestimable col·laboració del Departament de Comunicació i Publicacions de l'Arquebisbat de Tarragona.

Igualment, agraïm la col·laboració i disponibilitat de la Biblioteca del Seminari, al seu director Mn. Enric Mateu, al tècnic Sr. Sergi Guardiola (fins el desembre passat) i a la nova bibliotecària la Sra. Mònica Pineda així com l'auxiliar Sra. Gemma Martín, que presten el seu servei al nostre professorat i alumnat. Agraïm la col·laboració sempre fraternal del personal del Secretariat diocesà d'Animació Bíblica i finalment de la Delegació d'Ensenyament en la figura del seu delegat, Sr. Rafael Muñoz Melgar.

Parlament del Sr. Arquebisbe, Dr. Joan Planellas i Barnosell, Moderador de l'Institut Superior de Ciències Religioses «Sant Fructuós» de Tarragona, en la inauguració del curs 2023-2024

Molt estimat Dr. Joan Torra, pro-rector de l'Ateneu Universitari Sant Pacià; estimat Dr. Andreu Muñoz, director de l'Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós; estimat Dr. Joan Miquel Bravo, professor ordinari de l'INSAF; benvolguda Sra. Roser Fornell, secretària acadèmica de l'INSAF; autoritats acadèmiques, benvolguts professors i alumnes, estimat Poble Sant de Déu.

Voldria agrair, en primer lloc, la lliçó que ens ha exposat el doctor Joan Miquel Bravo. He trobat molt interessants aquestes dues paraules i la seva combinació: la creativitat amb la sinodalitat.

La sinodalitat sense creativitat és un nominalisme. Alguns critiquen l'Església perquè ara tot és «sinodalitat», tot és «sinodal», i acaben dient: bé, doncs mira, tot plegat és un nominalisme, ara toca això. Abans del Concili tot era «Poble de Déu». Després, als anys 80, tot era la paraula «comunió». Ara la paraula és «sinodalitat».

Si hi ha creativitat però no hi ha sinodalitat, cadascú va a la seva. Podem ser molt creatius a nivell individual, a nivell personal, i potser a vegades és el que ens passa. Hem de tenir l'encert de combinar les dues coses. Jo desitjo que en la nostra Església de Tarragona puguem combinar la creativitat amb la sinodalitat.

De fet, és el que intentem. Tot el projecte pastoral que anem endegant l'hem fet amb l'ajut de tots. Per exemple, del tema de les unitats pastorals que comencem a implementar aquest curs, hem estat dos anys parlant-ne a bastament en els diversos consells, als arxiprestats, a les parròquies, al Consell Pastoral Diocesà, al Consell del Presbiteri i al Consell d'Arxiprestes.

Dimecres passat vaig lliurar en l'acte d'enviament pastoral la nova Carta Pastoral sobre la maternitat de l'Església, on dic que hem de ser tots mares, en el sentit d'engendrar la fe i de tirar endavant com una mare que educa i que

porta a bon terme aquest projecte. I el nostre projecte és l'Evangelí. El nostre projecte és l'Evangelí.

Aquest és, doncs, el primer punt. Per tant, gràcies per haver-nos parlat de la combinació d'aquestes dues paraules que jo crec que ens poden ajudar en el nostre propi projecte pastoral. La sinodalitat unida a la creativitat. La creativitat unida a la sinodalitat. Si separem una cosa de l'altra, no ens en sortirem.

El segon punt és l'Institut. Ens hem trobat aquí aquest vespre per inaugurar un nou curs de l'Institut Superior de Ciències Religioses. Per a bé o per a mal, vaig tenir el goig de poder participar en la creació d'aquesta xarxa d'instituts que tenim a moltes diòcesis catalanes, ja que vaig ser el primer director de l'Institut de Girona. L'Institut té com a finalitat oferir un estudi de la Teologia a l'abast de tothom. A l'abast de tothom. Això és important que ho anem repetint: a l'abast de tothom. Si tot estudi teològic ha de tenir una dimensió pastoral, més encara els estudis que oferim en aquest Institut i en els Instituts de Teologia. Quan des de Roma es va reprogramar, podríem dir, els Instituts de Teologia per a convertir-los o reconvertir-los en Instituts de Ciències Religioses i, després, el 28 de juny de 2008, es va publicar la instrucció sobre el que havíem de fer als instituts, entre altres coses es deia això: «La finalitat dels instituts és el bon esforç de l'aprofundiment de la veritat amb l'objectiu d'acompanyar el creixement en la fe de les persones i de tota la comunitat» (Congregació per a l'Educació Catòlica, Instrucció sobre els Instituts Superiors de Ciències Religioses, introducció, núm. 4). I després afegeix que «aquests estudis proveeixen els elements necessaris per elaborar una síntesi entre la fe i la cultura en la singularitat de les situacions que es viuen a les esglésies particulars» (ídem). Sembla una frase molt ben construïda, molt bonica, però té una profunditat molt gran.

«Proveeixen els elements necessaris per dialogar, per fer una síntesi entre fe i cultura en la singularitat de les situacions que es viuen a les esglésies particulars». Aquí, a casa nostra, la singularitat de la nostra església particular fa que el títol que es dona a l'Institut Superior de Ciències Religioses sigui el del Cristianisme Antic, per tot el llegat cultural que té Tarragona. És un llegat impressionant, un llegat únic, un llegat que no trobarem en tota la península Ibèrica, que haurem d'anar a la ciutat de Roma per a trobar el mateix llegat. Per tant, això és important: la singularitat i després el diàleg, o sigui, a partir d'aquesta singularitat anar oferint el diàleg fe-cultura.

Per això també vam remodelar algunes delegacions. D'una banda, la Delegació d'Educació, unificant tots els elements educatius de l'Església de

Tarragona, i, d'altra banda, la Delegació de Cultura, per a unificar tot el llegat cultural cristià que tenim, no només per a exposar alguna cosa del passat sinó quelcom molt viu. Perquè aquestes són les nostres arrels cristianes. I això és el que hem d'oferir, això és el que volem oferir. Per tant, el treball de l'Institut és molt important en aquest sentit. El treball de l'Institut és fonamental. Si no tinguéssim l'Institut de Ciències Religioses, l'Església de Tarragona quedaria molt empobrida. Aquest és el segon punt.

Tercer punt. M'agradaria que aquest treball de docència, aquest treball d'investigació, aquest treball que té connotacions pastorals, com molt bé ha dit el doctor Torra en el seu parlament previ, el puguem anar fent amb més unitat, creativitat i singularitat. I, per això també ens proposem que l'Institut surti d'aquestes aules, que surti d'aquesta casa, que d'alguna manera pugui oferir quelcom més a les nostres parròquies, quelcom més a les nostres unitats pastorals, quelcom més als nostres arxiprestats.

Hem de fer venir gana de la Paraula de Déu. Hem de fer venir gana de formació. Hem de fer venir gana de l'Evangeli que hem de fer present, que hem d'explicitar. I, per tant, què necessitem?

Necessitem, com deia el doctor Joan Miquel Bravo en la seva lliçó inaugural, homes i dones nous amb ganes de complicar-se la vida, amb ganes d'anar a totes cap a l'Evangeli de Jesucrist. És a dir, que vulguin viure la vida de Jesucrist, la vida de l'Evangeli, i que vulgui formar-se autènticament.

Potser estem acostumats que l'Institut cada dia ofereixi unes classes, una docència aquí en aquestes aules, però volem que aquesta docència que ofereix l'Institut arribi realment a les unitats pastorals. Després a aquell trempat o trempada que viu a Montblanc o al Vendrell, per dir llocs lluny de Tarragona ciutat, ja li farem venir ganes de continuar aquí. M'enteneu? Hem de procurar això, hem de fer aquest projecte comú amb creativitat i amb sinodalitat. Aquest projecte comú de fer que l'Institut surti cap a les nostres unitats pastorals, que surti cap als nostres arxiprestats. Per això aquest curs he nomenat el doctor Joan Miquel Bravo com a sotsdirector de l'Institut amb l'encàrrec específic de fer aquesta formació als nostres arxiprestats.

I després cadascú s'apunta a fer el que bonament pot. Hi ha un programa que oferim, hem de fer venir ganes de cursar-lo, però hem de treballar tots en comú, hem de treballar més units, amb creativitat i amb sinodalitat. Certament que després tots podem dir-hi la nostra: s'hauria d'anar cap aquí, hauríem d'anar cap allà, hauríem de remodelar aquesta oferta en aquest sentit o en aquest altre.

Però que sigui una oferta, com diu la instrucció vaticana, consistent a oferir la Teologia i la formació a l'abast de tothom, a l'abast de tothom. Desitjo de tot cor que amb sinodalitat i creativitat ho puguem anar tirant endavant amb l'ajut de tots plegats. Dono les gràcies als professors, dono les gràcies per l'interès que hi ha. N'hi podria haver més, aquí podríem ser-hi molts més...

I encara, per acabar, als alumnes que sou aquí, jo us demanaria una coseta, una coseta molt petita, que és que agafeu el programa de l'Institut i que l'oferiu personalment a un amic o una amiga. Perquè és el tu a tu, el tu a tu... L'Evangeli, la fe es comunica de tu a tu. S'ha acabat l'època que el mossèn des de l'ambó o la trona deia no sé què i tothom ho sentia.

L'Evangeli, com va fer Pere, com va fer Pau, com van fer els primers apòstols, es va comunicant de tu a tu. Per tant, si esteu contents, si esteu satisfets del que aquí se us dona, heu de ser com els primers apòstols, heu de ser els primers impulsors de l'Institut amb el tu a tu als vostres amics i amb les vostres famílies. Moltíssimes gràcies.

Gràcies, Dr. Torra per la vostra intervenció. Gràcies, Dr. Bravo, per la lliçó inaugural. Gràcies a l'esforç del director i de la secretària del nostre Institut pel dia a dia en aquesta casa. Em consta que ho feu molt bé i que teniu molt d'interès per fer-ho bé. Un agraïment especial també al nostre professorat.

Finalment, per tancar aquest acte, ja només queda dir: queda inaugurat el curs 2023-24 en el nostre Institut Superior de Ciències Religioses Sant Fructuós de Tarragona.

Índex General

LLIÇÓ INAUGURAL

Mossèn Higiní Anglès, home d'Església i musicòleg a càrrec del Dr. Joaquim Garrigosa i Massana.....7

MEMÒRIA DEL CURS 2023-202463

PARLAMENT DEL SR. ARQUEBISBE EN LA INAUGURACIÓ DEL CURS 2023-202468

